

MAATÖÖLISTE JA VAIKEMAAPIDAJATE KOJA TEATAJA

Nr. 4 (33)

Aprill 1940

IV aastakäik

SISU: Suured sotsiaalreformid jäid tulemata. — Mag. **Aug. Vaigo:** Põllutööliste korteriolude parandamisele rohkem hoogu. — Mag. agr. **A. Ratt:** Seemnekasvatuse võimalusi väiketalundis. — Üks tubli väiketalu Kambjas. — **Tarmo Talvi:** Kas välistöölised on hädaabinõu? — Vabad päevad uue põllutööliste seaduse järgi. — **G. Abel:** Noorte viljapuude istutamisest käesoleval kevadel. — **Kaljuraag:** Taluaedade asutamisest. — **J. Utno:** Lutserni kasvatamisele väiketaludes. — Lugejal on südamel: **J. Kans:** Kas suurte perekondadega maatöölised jäävad ilma sakslaste maadest? • **O. Kivi:** Miks ei korraldata ümber kogukonnamaksu maal? • **F. Pensa:** Kas tööraamat päästab? • **R. Rohtla:** Rohkem tähelepanu motoristide ettevalmistusele. • **A.:** Vilusi väikemaapidajate kavadest ja muredest. — Koja tegevusest. — Sotsiaalküsimusi. — Ringvaade. — Naine ja kodu. — Põllumajanduse töömailt: **E. Volmere:** Must sõstar ja selle kasvatamisest väiketaludes • Kanapidamiseks väljavaated head • Masinriistade laenust • Uudismaade ülesharimiseks maksetavaid preemia norme muudeti. — Nõuande nurk.

ILMUS TRÜKIST

MÄTLIK, SIIMON, PORT

Aianduse õpperaamat. Hind kr. 5.20.

Moodsaim käsiraamat juurvilja ja puuvilja kasvatuse ning iluaianduse kohta. 440 lk. teksti rikkalikult illustreeritud ühe- ja mitmevärviliste piltidega.

HINNO, PANT, PRIMA

Mahlad ja mahlajoogid. Hind kr. —.80.

KIRS, RANDMA

Toornahad. Hind kr. —.80.

VOHLONEN

Lammas. Hind kr. —.25.

K.-ü. AGRONOOM

Tallinn, Pikk tän. 36

ÜLEVÕETUD MAAD

Kui saksa vähemusrahvuse liikmed lahkusid, jäi kasutajateta mitusada põllumajapidamist üle 20.000 ha kogusummas. Tekkis lootus, et riigivõim kasutab soodsat juhust, võtab need maad üle ja jagab välja neile, kes juba ammu on igatsenud saada oma maalapist.

Nüüd on läinud nii mõnigi asi teisiti. Ja paljude lootused maa saamiseks on sama kaugel täidminekust kui ennegi.

Riik võttis küll üle terve rea suuremaid ja väiksemaid talundeid, kuid maanälga ei vähenda see ometi. Nagu nüüd kuulda, jäetakse mitukümmend endist mõisasüdant riigimõisadeks või antakse kutsekoolidele. Teised talud on määratud müügile. Ostu juures tuleb tasuda kohe ära pool hinda, kuna teine pool jääb võlgu kuni 10 aastaks. Praegu on müügihinnad määratud juba ligi 70 talule. Ja ostusoovijaid on tuhandeid. Ostjate suhtes on kitsendusi vähe, peasi on, et jõuaks tasuda ostuhinda.

Väikemaapidajad, kellest praegu väga suur osa viireleb elujõuetutel maakohtadel, lootsid, et sakslaste maade arvel avaneb neil võimalusi saada paremale järjele. Töölised, kes aastaid töötanud võõrrahva liikmele kuulunud talundis, arvasid, et nüüd nii mõnestki neist saab peremees omal maalil. Nüüd aga selgub, et kõik need lootused olid vaid pettekujutlused. Ainult need tööliselised ja väikemaapidajad, kellel on välja panna pool ostuhinda, võivad võistelda eel-tähendatud maade jagamisel.

Meil on loodud vastav kapital — Maakapital — selleks, et muretseda summe asundustegevuse jaoks. Nähtavasti olid aga selle kapitali ressursid sedavõrd väikesed, et nad ei suutnud tulla appi ülevõetud maade väljaandmisel seni tuntud korras. Sel põhjusel on kujunenud olukord, kus riik on kõnesolevate maade suhtes ainult vahetalitajaks. Peamine vahe seisab ainult selles, et riigilt ostes jäetakse osa hinda võlgu 10 aastaks, Saksa Usaldusvalitsuselt ostes aga ainult 2 aastaks.

Tahaks siiski loota, et riigile omandatud maade väljaandmisel arvestatakse ka meie väiketalunike ja põllutöölise olukorda. Eriti lasterikaste perekondade soodustamist ja maaga varustamist. Meil on korduvalt ja igal pool kõneldud vaesemat lasterikaste perekondade asustamisest, kuid sõnad on jäänud sõnadeks ja teod on läinud teist rada. Süüdi olevat rahanappus. Kuid suure ja paratamatu asja huvides peaks ka sellest üle saama.

HAUDUMISPUNKTID

on Koja kaudu saadud haudumismasinatega loodud järgmiselt:

1) Viljandi väikemaapidajate ühingul — August Kangilaski „Lohu“ talus, Reinu as. Postiaadress: Viljandi, Jakobsoni tn. 2.

2) Suure-Jaani väikemaapidajate ühingul — Martin Ojamaa talus Lohavere as. Postiaadress: Suure-Jaani.

3) Kõo väikemaapidajate ühingul — Helena Mumm talus, Arusaare küla. Postiaadress: Võhma, Arusaare pk.

4) Kanepi väikemaapidajate ühingul — Ants Leib'i väiketalus, Erasvere as. Postiaadress: Kanepi pk. 2. Telef. Kanepi 15-d.

5) Kambja Põllumeeste Konvendi Piirkonna väikemaapidajate ühingul — Karl Kivisiku „Järvesaare“ talus Kodijärvel. Postiaadress: Kambja, Kammeri postitalu

Kõik haudemasinad on 400 muna mahutusega. Toodud haudepunktidest on väikemaapidajatel võimalik ülaltoodud aadressil tellida päevaseid tibusid. Suuremate kuni 100 tibuliste tellimiste esitajad võivad ühingult saada ajutiseks kasutamiseks ka ühe briketiga soendatava kunstema.

Kõiksugu

seemned,

aiatööriistad,

puukoolide saadused,

taimekaitse

vahendid jne.

**Eesti Seemnevilja
Ühisus**

MAATÖÖLISTE JA VÄIKEMAAPIDAJATE KOJA TEATAJA

ILMUB KORD KUUS

Väljaandja: Maatöölaliste ja Väikemaapidajate Koda.

TELLIMISHIND:		TOIMETUS JA TALITUS:		KUULUTUSTE	
Aastas	Kr. 1.20	Tallinnas, Vene tn. 13—3,	telefon 462-15, avatud	HIND:	
6 kuu peale „	—,70	igal tööpäeval kella 8—3 p. l.		1 lhk.	Kr. 30.—
3 „ „ „	—,40	Posti jooksev arve 699.		½ „	„ 15.—
Üksiknumber „	—,15	Vastutav toimetaja Gustav Abel		¼ „	„ 7.50
				⅛ „	„ 3.75

Suured sotsiaalreformid jäid tulemata

Maatööliskond otab haiguskindlustust ja lasteabiraha.

Jälle on jõudnud lõpule rahvaesinduse tööhooaeg. Selle jooksul pandi kehtima terve rida seadusi, nende hulgas ka mõni säärane, mis korraldavad sotsiaalpoliitilist ala. Tulemata jäid aga suured sotsiaalreformid, milliseid on lubatud juba aastaid ja missuguste kohesest esitamisest Riigikogule kõneldi korduvalt ka möödunud talvel.

Teatava pettumuse valmistas kogu töötavale rahvale see asjaolu, et haiguskindlustuse seaduse eelnõu, mis pidi lõppkujul olema valmis juba mõni aeg tagasi, ei nihkunud palju lähemale lõppsihile.

See pettumus on seda suurem maatööliskonnas, kelle olukorra parandamiseks ei ulatanud isegi need sotsiaaluuendused, mis pandi kehtima hiljuti lõppenud seadusandlikul perioodil. Põllutöölistel puudub haiguskindlustust täiesti, kuid uut haiguskindlustuse seadust ei tule ega tule. Mis see aga tähendab suurtele perekondadele, kus väikeseid lapsi sageli tuba täis ja kus vilets teenistus ei luba kasutada arstiabi isegi raskema haiguse puhul, rääkimata haiglaravist, mis käib täiesti üle jõu, — seda võib igaüks näha maal oma silmaga ja kogeda ka ametliku statistika kokkuvõtetest suuremuse kohta maapalliste hulgas. On isegi vilksatanud kuulduki, et haiguskindlustuse reform tahetakse teostada esihoones nii, et see maatöölisi ei hõlmakski. See oleks aga niisugune samm, mida põllumaa-

janduses töötavate palgaliste mitmekümnetuhandeline vägi pole kuidagi ära teeninud. See kahjuks näitaks, kuidas meil tegelikult hinnatakse neid töömehi ja -naisi, kes pühendavad kogu oma jõu riigi ja rahva hüvanguks, seejuures sageli palju raskemates töö- ja teenistustingimustes kui paljud teised kutsed. Meil on põllutöölisestega seoses tehtud küllalt palju sõnu ja alatasa räägitud nende olukorra parandamise vajadusest, — haiguskindlustuse laiendamine neile oleks väärikaks tõendiks, et need sõnad pole jäänud tühisteks. See väide, et põllutöölisest haiguskindlustust pole võimalik teostada ühises süsteemis teiste töölistega, on põhjendamatu: paljudes teistes väikestes ja suurtes riikides on see õnnelikult läbi viidud ja meie ei ela ometi mõnel võõral planeedil, kus ei saa kasutada isegi läbiproovitud eeskujud.

Samasuguse ootamatuse nagu haiguskindlustuse küsimuski, valmistas maatööliskonnale ka lasteabirahast ilmajäämine. Meil ei tarvitse siinkohal enam rõhutada, kui suured on maatöölisest leibkonnad ja kuivõrd põletav vajadus on seal seesuguse toetuse järgi, mis aitaks kergendada lastepere kasvatuses muresid. Rahvaesinduse möödunud istungjärk pani kehtima lasteabiraha ühele osale tööstustööliskonnast. Erakordset lasteabiraha makseti ka riigiametkonnale, õpetajaile ja riigitöölisile.

Kuid need, kes täiesti ilma jäid, olid jällegi maatöölised. Ei aitanud siin isegi kõik Maatööliste ja Väikemaapidajate Koja sammud ja taotlused. Põhjendati, et pole raha ja et tööstustööliste jaoks kehtimapanud korraldus ei sobivatki selleks. Lasteabiraha ei makseta isegi riigimõisades ja Haridusministeeriumile alluvates kutsekoolide majapidamistes, mis ometi töötavad suure ülejäägiga ja peaksid ka sotsiaalsete uuenduste alal käima esirinnas.

Niisuguses olukorras ei saa imestada, et lastega põllutööliste perekonnad kipuvad tööstusse ja linna, kus lastekasvatamine siiski kergem. Lubatagu siinkohal vaid üks värskem näide, mis küllalt kujakalt illustreerib olukorda. Maatööliline, kel suur pere ja kes kauemat aega teeninud suuremas eratalundis, ei jõudnud väikese palgaga kuidagi toita oma leibkonda. Palka juurde küsides aga ütles peremees, et võite minna, — toon poolaka. Nii asuski mees otsima uut kohta linnas, oli vahepeal tööta, kuid sai hiljuti teenistuse ühes riiklikus tehases. Palgaks on 67 krooni kuus, kuid sellele lisandub lasteabirahana tervelt 98 krooni kuus! Maal sai ta aastas üldse rahapalka kokku 150 krooni ja ei mingit lasteabiraha! Nüüd ei mõtlegi mees minna enam põllutööle, — ütleb, et suure lasteperega viiremine talus on kaugel inimväärsest elamisest. Nüüd oli ta veel eriti rõõmus, et aprillikuus saab peale hariliku lasteabiraha ühekordselt lisaks kolmekordse lasteabiraha kuunormi, mis on väga suureks abiks.

Seesuguseid näiteid, kus lastega põllutöölised pagevad maalt, võib tuua teisiigi. See pagemine jätkub, kuni ei laiendata

sotsiaalseid reforme ka maale, eriti haiguskindlustust ja lasteabiraha.

Kolmaski küsimus, mis on sama valus, kui kaks eelmist, on kogukonnamaksu liigitamine. See on ebaõiglasemaid koormatise kogu omariikluse kestel. Linnas on kogukonnamaks viidud kodanike jõukuse alusele, — kellel suurem tulumaks, sellel ka suurem sissetulek ja suurem kogukonnamaks. Maal on aga väga paljudes kohtades maks üle valla ühesugune, on maksnik sulane või peremees, poissmees või suure perekonnaga inimene, — kohustused on võrdsed. Ja mis tähendab töölisel näiteks maksta aastas kuni 15 kr. vallamaksuks, peale selle nüüd veel 20% ehk 3 kr. riigikaitsemaksuks. See on kuuteenistus. Kui aastatööliline-perekonnainimene mõisas saab aastas ainult 150 kr. rahapalka, siis kogukonnamaksuks läheb sellest tervelt $\frac{1}{8}$ ehk $1\frac{1}{2}$ kuu tasu! Peale selle peab maksma oma jao ka naine ja temagi kohustused pole selles suhtes alati mitte väiksemad. Sama ebaõiglane on kogukonnamaks raskustes olevate väikemaapidajate suhtes.

Meie ei saa sääraselt edasi, et kõneleme igal parajal juhul maatööliste raskest olukorrast ja selle parandamise vajadusest, kuid ei võta midagi ette valusate puuduste kõrvaldamiseks. Ükski neist pole lahendamatu. Maatöölised ja väikemaapidajad ei nõua võimatut, nende soovid on reaalsed ja põhjendatud. Need on läbiviidavad ka raskel ajal.

Ei saa üldse olla juttu mingisugusest põllutööliste küsimuse lahendamisest, kui ei ole peetud silmas kõige olulisemate puuduste kõrvaldamist maal.

Põllutööliste korteriolude parandamisele rohkem hoogu

Tuleks õhutada töölisruumide soetamist taludesse. — Riiklikud töölistkohad ei lahenda küsimust.

Mag. Aug. Vaigo.

Tööliste korteriolude parandamise küsimus on tähtsamad osi põllumajanduslike probleemide sarjas. Selle lahendamisest on oluliselt sõltuv ka pinge vähene-

mine talunditööjõu küllaldase saadavuse alal.

Ei või salata, et kõnesoleva asja edasi viimiseks poleks omariikluse kestel üht-

teist püütud teha. Juba rea aastate eest asutati maale elukorterite ehitamiseks vastav fond, mida aga, kahjuks, talupidajate poolt kasutati naeruväärselt vähe.

Et küsimusse tuua värsket hoogu, rajati läinud aastal uus kapital — Maatöölise elamute ehitusfond — millest võimaldatakse nii maatöölisile enestele kui ka talupidajatele intressita laenu tööliskorterite soetamiseks. Peale selle on sama fondi ülesandeks finantseerida ka Asundusametit lasterohketele maatöölisperekondadele tööliskohtade asutamisel.

Näib aga, et vaatamata sellele võimalusele ei võta maatöölise korteriolude parandamisaktsioon meil siiski säärast ulatust kui arvati, kaugeltki aga mitte seugust, kui Lätis, kus umbes sama laadne laenukorraldus kutsuti ellu 1938. aasta kevadel ja juba esimese 8 kuu jooksul leidis kasutamist üle 1000 põllupidaja poolt. Maatöölise elamute ehitusfondile oli aga möödunud aastal esitatud laenusooviavaldusi vaid mõni üksik. Fondi summe on seni kasutatud vaid Asundusameti poolt, kes asutab ja hoonestab nende abil ülalkirjeldatud tööliskohti. Selles suunas jätkub töö käesoleval aastalgi, kuna kavas seisab umbes 45 säärase koha juurdeloomine ja hoonestamine, milliseks otstarbeks on kõnesoleva fondi eelarve järgi kavatsus kulutada kuni 150.000 kr. Laenudeks maatöölise ja taluomanikele on samas reserveeritud ainult 49.000 kr., kuna 10.000 krooni on nähtud ette preemia teks neile, kes püstitanud maatööliselamuid ilma riikliku laenuta.

Peab aga tähendama, et kui Maatöölise elamute ehitusfondi võimaluste kasutamine piirdub peamiselt ainult lasterohketele töölisperekondadele tööliskohtade rajamisega ja algatus ei leia senisest laiemat tähelepanu taluomanikkude hulgas, siis ei kujune fondi abil tehtava töö tulemus nii tagajärjekaks kui loodeti ja kui see tegelikult ka olema peaks. Kuuldavasti on mitmed lasterohkeist leibkonnist, kes seati kandidaatideks nende jaoks Asundusameti poolt rajatud tööliskohtadele, hiljem, kui nad olukorraga kohapeal lähemalt tutvunenud, pakkumisest loobunud. Peamise motiivina on see-

juures mainitud asjaolu, et kõnesolevad tööliskohad on sedavõrd väikesed, et neile ei saavat isegi kasutada elamujuurde kuuluvaid ja kõigiti kohased loomaruume, kuna maavähesuse tõttu — säärase koha pindala kõigub tavaliselt $\frac{1}{2}$ —1 ha vahel — on eriti lehmapidamine väga raske. Lisatakse veel juurde, et ümbruskonnas ei olevat ka töö aasta läbi kindlustatud. Eriti need töölised, kes kauemat aega teeninud suuremas talundis, isegi riigile kuuluvates majapidamistes, kus läbi aasta kindel teenistusvõimalus nii endal kui perekonnal, töötasu õigeaegne kättesaamine kindlustatud ja sageli kuulub isegi palga hulka lehmapidamise võimalus, ei mõtlegi pakkumisest hoolimata minna säärasele kohale, kus — nagu nad ütlevad — peab hakkama sõna tõsisel mõttes juhutööliseks. Mis kasu olevat ilusast ja suurest elamust, kus pealegi läheb palju kütet, kui muu olukord muutuvat isegi raskemaks, vähemalt ebakindlammaks. Samas on aga säärasel vanemad ja suure perega töömehed igal ajal kahel käel nõus vastu võtma maad, kui see on pindalalt säärane, et seeläbi täitub nii töölisele kui kogu meie rahva mentaliteedile omane põhisoo — saada kord peremeheks oma maal. Allal ha suurune krunt aga ei sisenda säärast tunnet.

Kirjeldatud põhjusil on karta, et riigi poolt lasterikastele maatöölisperekondadele rajatavad kääbuskohad ka väga suurel arvul rajatuina vaevalt suudavad seda, mida nende abil mõeldi — paigutada püsivat tööjõudu neisse piirkondadesse, kus sellest puudus. Võib juhtuda, et vähemalt osa seesuguseist muidu kõigiti eeskujulikest töölismajadest võiksid kujuneda niioelda lühikesteks puhkeajamadeks maatöölise alatasa vahelduvas elukäigus, ilma et nad leiaksid tõsisel kasutajaid, kes tahaksid pikemaks ajaks rakendada seal oma tööjõudu. Lähemad aastad peaksid igatahes näitama, kas ja kui võrd säärasel kahtlused on põhjendatud, kuid, peab tähendama, need pole siiski vaid teoreetilised mõttesünnitised, vaid töölisingkonnist kogutud arvamused.

Kui aga tähendatud kohtade rajamise aktsiooni tahetakse siiski katseviisiliselt edasi arendada, siis tuleks, samuti katseviisiliselt, rajada osa neist maa-alalt veidi suuremad, näiteks 2—5 ha piires. Töölised ütleavad, et kui seesugune suurele perekonnale reserveeritud maakoht on nii suur, et seal võimalduks pidada vähemalt lehma, siis oleks otstarbekamalt lahendatud perekonna, eriti laste toitlustamine ja omalt maalapilt võiks saada tunduvalt lisandit leibkonna palgatenistusele. Peamiselt põllumeeste ringidest kuulduv kartus, et suuremat pindalat kasutades töölisperekond ei läheks enam välja tööle, isegi sel määral kui nõuab seadus, ei ole paikapidav, sest säärane väikekoht ei anna siiski niipalju elatist, et suurel leibkonnal poleks vaja sooritada sõltuvat palgatööd. Seesugune koht võimaldaks ainult talve kergemat ületamist, kus rakendusvõimalused talundeis nagunii väikesed, laste paremat toitlustamist ja koolitamist, ning rõõmsamat töömeeleolugi. Ei tohiks ju unustada ka ühte asjaolu, et säärane tööliskoht peab teenima väga olulisel määral ka teatavat preemiaülesannet riigile nii väärtusliku suure lastepere soetamise ja kasvatamise eest. Säärane koht peab lasterohket perekonda ennekõike soodustama. Tibatilluke maalapp ei soodusta aga kedagi.

Maatöölise korteriolude tõhusam parandamine ei ole aga teostatav riiklikkude tööliskohtade rajamise teel — see pole võimalik rahaliseltki —

vaid eeskätt ikkagi sel viisil, et põllumehed ise soetavad talundeisse tööliskortereid, kas eraldi ruumidena, kui peetakse vallalisi palgalisi, või omaette hooneina, kui on vajadus perekonnainimeste järgi.

Maatöölise elamute ehitusfondi peamine siht ongi teenida just seda eesmärki. See tee oleks ka kõige reaalsem ja annaks mõjuvama efekti.

Kahjuks aga, nagu ülal juba mainiti, vähemalt seni, ei ole talupidajaskond sellesuunaliseks tegutsemiseks kuigi aktiivselt häälestatud. On rohkelt neid, kes kardavad, et töölismajade püstitamine

võib varem või hiljem anda põhjust uuele popsiseadusele, mis lõikaks ära osi talundikehast, — olgugi, et see väide pole vähimalgi määral põhjendatud. Ei saa öelda, et vastavad asutised oleks tõsisemalt tahtnud seda põhjendamata arvamust kummutadagi. Teisalt põhjendatakse töölismajade mitteehitamist talude raske võlakoormisega. See on ju õige, kuid töölismajade ehituslaen on soodsaim krediit, mida meil üldse antakse. Kõige enam põhjendatuna kõigist vastuväidetest näib siiski see, et ei taheta soetada tööliste uut hoonet enne, kui talu enda elamu on vana ja vajab hädasti uuendamist.

Sellest viimasest motiivist aga tulekski haarata kinni tööliskorterite soetamise aktsiooni laiendamisel. Ja nimelt nii, et kui taluomanik hakkab uuendama oma taluelamut, — seda tuleb asjatundjate arvates teha väga suures osas meie vanatalundeis — siis peab ta hoolitsema selle eestki, et talundisse soetataks ka töölisruumid või koguni omaette elamu. Selle mõtte laiemale realiseerimisele tuleks peale hoogsa propaganda, mis siiani täiesti on puudunud, aga anda hoogu juurde sel teel, et vastavate seadus- või määrusandlike korraldustega rõhutataks ja soodustataks tööliskorterite soetamist niisugusel viisil. Kui talupidaja tahab oma elamu uuendamiseks laenu või soodustatud hinnaga ehitusmaterjali (näit. ehituskive, puumaterjali jne.), tuleks nõuda, et hoones või talus oleks lahendatud ka tööliskorterite küsimus. Ei ole seda tehtud, ei anta ka soodustusi. Paljud asunikud on kurtnud, et kui omal ajal ehituslaenu andmisel ja projekti kinnitamisel oleks nõutud töölisruumide väljaehitamist, siis oleks see töö tehtud, — kuid nüüd pole ei töölisruume ega töölisi.

Missuguses ulatuses neid korraldavaid ja soodustavaid eeskirju lisaks Maatöölise elamute ehitusfondi normidele kehtima panna, seda tuleks muidugi lähemalt kaaluda, kuid et kõik võimalikud vahendid palgaliste korteriolude parandamiseks maal tuleksid ära kasutada, see tohiks olla küll pikemata selge.

Seemnekasvatuse võimalusi väiketalundeis

Mag. agr. A. Ratt.

Taimede kasvatust puht-külviseemne saamise otstarbel esineb meil laiemates põllupidajate ringides veel võrdlemisi vähe. Üldiselt tuntakse vaid punase ristiku seemne kasvatust. Taimede juures, kus seeme on ise kasvatuse sihiks, nagu teraviljade juures, ei omistata külviseemne sordiväärtusele veel kaugeltki vajalikku tähtsust, mille tõttu valdav osa põllupidajaist tarvitavad külviks harilikku teraviljaseemet, mis ei erine illegagi söödaks või toiduks minevast seemnest. Veel vähestes taludes eraldatakse sügisel külviks minev teraviljaseeme muust ja puhastatakse või valmistatakse ette külviks, rääkimata külviseemet andvate taimede eraldi kasvatamisest. Nii on meil veel vähe isegi teravilja külviseemne kasvatajaid, rääkimata juurviljast ja köögitaimedest. Talupidajaid-seemnekasvatajaid on veel vaid mõni kümme, neist väikemaapidajaid vaid üksikud. Tekib küsimus, miks on külviseemnete kasvatuse seni nii vähe tähelepanu leidnud põllupidajate ringides, eriti aga väikemaapidajate hulgas, kuna seal, arvestades tööjõudu, peaks seemnekasvatuseks õieti enam eeldusi olema kui suurmajapidamistes, kus tööjõu küsimus sunnib ekstensiivsemaid maaviljusalasid pooldama.

Alljärgnevas katsume vaadelda neid tähtsamaid tegureid, mis on mõõduandvad seemnekasvatusele ja selle rajamisel.

Looduslikud tegurid

Looduslike tegurite juures peab seemnekasvatusele arvestama kliima kui ka mullastiku ja maapinna kuju omadustega. Kõige olulisemad on meil kliimategurid. Eriti need, mis määravad taimede kasvuaja pikkuse. Meil etendavad siin tähtsat osa varased öökülmad, mille tõttu pikema kasvuajaga taimede seemnekasvatuse ei ole mõeldav soomuldadel ja soode läheduses, kus varased öökülmad on sagedased. Hilised öökülmad, kuigi ei ole samuti tähtsusetad, ei etenda seemnekasvatusele siiski nii suurt osa kui varased, seepärast mõnede pikema kasvuajaga taimede, nagu porgandi, peterselli jt., seemnekasvatuseks näib ka saartel ja looderannikul olevat enam eeldusi kui mandril, kus sügiskülmad tulevad üldiselt paari nädala võrra varem.

Suure tähtsuse omavad seemnekasvatuse seisukohalt ka sademed, mis mõjutavad kasvuajaga ja seemnete valmimist. Arvestades sademete jaotusega hilissuvel, augustis, mil meil valmivad suurem osa seemneid, on eriti

saared, lääne- ja looderannik ning ka Kagu-Eesti soodsamas olukorras, kuna neis piirkondades on sademeid keskmiselt vähem kui Kesk-Eestis, eriti aga kui Edela- ja Kirde-Eestis.

Üldiselt tuleb aga tähendada, et hilisuviste või sügiseste sademete hulga erinevus piirkonniti ei võimalda meil siiski eriti eelistada üht või teist rajooni. Seepärast on meil seemnekasvatusele, eriti pikema kasvuajaga taimede puhul, vajalik üle kogu maa tarvis mõelda küünidele ja ruumidele, kuhu seemnetaimi sisse vedada ja peksukõlvuliseks kuivatada, et seega vältida seemnete kvaliteedi langust vihmade mõjul.

Lühema kasvuajaga taimede juures, millele seemnekasvatusele on meil saagikindlam, peab arvestama ka kasvuajaga sademetega ja nende jaotusega. Kuna mais, juunis ja juulis saartel, Lääne- ja Loode-Eestis sademeid on tunduvalt vähem kui Ida-, eriti Kagu-Eestis, siis näivad neis rajoones sagedase põua mõjul varavalmivate taimede seemnesaagid olevat ebakindlamad hiljem valmivaist. Eeskätt tulevad siin arvesse varavalmivad ristõielised, nagu naeris ja kaalikas, millele seemnekasvatust seetõttu peaks koondama enam Kesk-, Lõuna- ja Kagu-Eestisse.

Mis puutub mullastiku oludesse, siis tuleb seemnekasvatuseks üldiselt eelistada keskmise raskusega saviliiva mulde. Rasked märjad savi- ja liig kerged kuivad liivamullad tulevad harva arvesse. Nagu seemnekasvatuse eeldab kõrge kultuuriga hästi haritud ja ettevalmistatud mulde, mis on puhtad umbrohtudest, nii ka mullastiku mehaanilised struktuuri omadused peavad olema soodsad taimekasvaks. Pinna reljeefilt on siin kõige sobivamad need põllud, mis on kallakuga lõuna või lõuna-lääne poole, et valguse ja õhu vaba juurdepääs oleks soodus. Metsäärsed ja varjukad kohad ei sobi seemnete kasvatuseks. Seal võib arvesse tulla mõnikord vaid ristikute seemnekasvatuse, kui on loota sellega paremat taimede tolmutamist.

Turunduslikud tegurid

Turunduslikud tegurid, mis mõõduandvad toodangu ulatusele, on meil üldiselt soodsad seemnekasvatuseks, kuna suurema osa külviseemnete juures meil praegu veel ei jätku oma seemnetoodangust tarviduse rahuldamiseks. Oma toodanguga katame iga-aastase külviste senise tarvituse vaid teraviljadel, see-

juures puhtsordilistest teraviljakülvistest on sageli puudus. Vajaliku nõude rahuldamiseks ei jätku külviseid linal, punasel aruheinal, ohtetul lustel, bekmannial, söögikaalil ja söödapeedil. Normaalseil saagiaastail oleme hädavajaliku tarvituse katnud ka punasel ristikul, kuna on aetud läbi lubamatult madalate külvimääradega. Enam-vähem katame külvise omatarbe praegu ka siguril. Kõiki teisi külviseid oleme igal aastal välismaalt sisse vedanud. Nii oleme viimaseil aastail vedanud sisse (importinud) külviseid kogutarvitusest: rootsi ristikut 40%, valget ristikut 70%, raiheinu ja keraheina 40%, aasnurmi- kut 70%, v. kasteheina üle 90%, söödanaer- ki 70%, söödakaali 30%, söödaporgandid kuni 90%, aedherne- ja oa-, peakapsa-, kur- gi-, sinepi- ja rediseemneid kuni 60%, neist üksikuid sorte isegi 100%. Teiste köögivilja- taimede, nagu salati-, tomati-, söögipor- gandi-, sibula-, peterselli-, selleri- jne. seem- nente omatoodang katab paremal juhul vae- valt mõne protsendi tarvitusest ega oma ka

nende seemnekasvatuse seetõttu tegelikku tähtsust.

Arvestades meie siseturu külviseemnete se- niste hindadega, mis võrreldes välismaalt sisseveetavatega ületavad viimaseid keskmis- telt 100—300%, ei näi turunduslikust seisu- kohast olevat mingisuguseid takistusi oma- tarvituse rahuldamiseks kõigi nende seemnete kasvatamiseks, millede kasvatuse loodus- like ja korrastuslike tingimuste juures võimalik. Kõrshainaseemnete juures tuleb arvesse võtta ka seemnekasvatuse ekspordiks. Nagu näitavad meie taluraamatupidamise andmed, tuleb meil kõrshainaseemnete omahind isegi odavam Taanist ning kui Taani põllupidaja suudab meie turule saata seemneid, millede hind on enam kui pool madalam meie turu- hinnast, siis ei ole kahtlust, et ka Eesti põllu- pidaja suudab kasvatada kõrshainaseemneid. Ta suudab seda ka ekspordiks.

Järgmises numbris vaatleme veel teisi te- gureid, millest oleneb seemnekasvatuse edu- kus ja teeme lõppjärelusi.

Üks tubli väiketalu Kambjas

Külaskäik Karl Kivisiku „Järvesaarele“

See oli alles paari nädala eest, kui meie matk viis Tartumaale Kambja valda Kam- meri asundusse „Järvesaare“ väiketallu.

Tabasime ka kohe peremehe ning siis algas pärimine.

— Härra Kivisikk, kui suur on „Järve- saare“ ja kaua olete siin juba peremeheks?

— Järvesaare kogupindala on 6,53 ha. Sellest on põldu 4 ha, aiamaad 0,33 ha, hei- namaad 1 ha ja karjamaad 1 ha. Talu on tekkinud sel teel, et maareformi puhul loodi Kammeri mõisa ääremaadele 2 normaaltalu. Kuid kehvade liivaste maade tõttu ei leid- nud need talundid püsivaid peremehi ja need käisid ühe rentniku käest teise kätte. Lõpuks need kaks talu tükeldati 10 väike- taluks, igaüks 3—4 ha vahel. Ühe sellise 3,5 ha suuruse liivakünka sain kui endine mõisa- tööline endale, millele hiljem anti veel juur- delõiget 3 ha. Nii olen praegu kümnendat aastat iseseisev väiketallunik.

— Nagu ütlesite, on maa liivane?

— Jah, väga liivane nagu ääremaad ikka. Enamikus hinnatud 7. ja 8. klassi maaks, kokku 11,48 hindepunkti (puhtakasurubla). Rendimaadena olid maad pealegi väga kurna- tud, alles nüüd saab rohke turbasõnniku tar- vitamisega juba vähe põhja alla ja maa vil- jakus ning vastupidavus suvisele põuale pais- tab aegamööda tõusvat.

— Enne koha saamist tegelesite ka põllu- tööga?

— Minu isa oli mõisa moonamees, eks tulnuv minulgi üsna varakult hakata endale leiba teenima. Ei armu- ega hõlbupäevi pole olnud raasugi. Sai mõisas küll rabatud kõi- kidel töodel. Kuid käisin ka väljas juhuslik- kudel töodel, peamiselt ümbruskonnas kraave kaevamas ja ka taludes päevatööl.

— Kas oma maalapile asumisega oli vist raskusi küllalt?

— Oh, mis seda rääkida. Kuid pean siiski ütleva, et sain maa ja algul väga ei hooli- nudki talupidamisest. Sai esimesed paar aastat ikka harjunud kombe järgi käidud kraave kaevamas. Kuid siis hakkasin naisemeheks ja võtsin oma väiketalu kordaseadmise tõsise- malt käsile. Tuli paljale maatikile ehitada hooned, asutada aed, kaev ja kõik muu, mis vajalik. Ei siis olnud aega lubada endale puhkust ja tuli leppida sellega, et öö kohta sai magada ainult 2—3 tundi. Nüüd saab juba siiski elada enam-vähem ristiinimese moodi, sest talu hakkab nagu suurest laastust välja jõudma.

Ja tööpoolest, õue peal ringi vaadates peab tunnistama, et on jõutud vägagi kaugele. Näeme ruumikat savist ehitatud lauta, avarate akendega, kus asuvad lehmad, hobused, põ- hukuur ja vankrid-reed. Teisel pool asetseb

Niisugune on Karl Kivisiku „Järve-
saare“ talu elamu.

eraldi ehitatud ait ja omaette sigala, karjaköök, saun ning kelder, millede pealmsel korral asetseb kanal 50 kanale. Õue kolmandal küljel on nägus valgekrohvitud elamu, piiratud nägusa aiaga ja selle taga avar viljapuaed.

Astume tuppa. Vastu ruttab lahke perenaine. Tagapoolt kostab rõõmsat lastepere. Kõikjal ruumides on kindel kord ja puhtus, näha, et majas valitseb tööka ja hoolsa perenaise käsi. Jätkame peremehega jutlemist, kuid mõne minuti pärast on perenaise virgad käed katnud laua oma majapidamise saadustega — härjasilmade, valge saia ja maitsva rammusa piimaga, ning tuleb asuda nende maitsmisele koos pererahvaga.

— Pidi teil ikka palju raha olema, kui asusite siia talu rajama? jätkub küsimustelaviin.

— Raha ei olnud taskus rohkem kui paar krooni, kui siia asusin; kõik, mis siin on, on saadud ainult püsiva tööga neil alustel, mis riik sel alal on võimaldanud.

— Missugused on talu peamised tuluallikad?

— See selgub talu raamatupidamisest. Olgugi, et minul on väike popsikoht, pean siiski raamatupidamist väga tarvilikuks ja see on minul olnud juba kolmandat aastat. Rahalisi sissetulekuid on olnud meil 1938./39. arveaasta jooksul Kr. 1.272,25. Sellest langeb veisepidamisele Kr. 641.—, sigadele Kr. 515.—, kanadele Kr. 60.—, ülejäänud aianadusele ja muule. Väljas rahalisel tööel pole saanud olla päevagi. Kogu talu aktiva-kapital on hinnatud üle 5300 krooni. Raamatupidamise asjatundjad on sellel lõpu-kokkuvõtte lehel rehkendanud välja, et minu väikekoha tasuvus on 8,27%. Seejuures on minule endale päevapalka arvatud 1.05 kr. + söögirahaks päevas tegelik kulu 73 senti + talu juhatamise tasuks aastas 40 kr.

— Kuidas teie lehmapidamine on korraldatud?

— Piimakarjaga on paha lugu, sest enne oli siin Kodijärve piimaühingu koorejaam, kuid see ei suutnud endale määruste kohaselt sisse seada piima pastöriseerimist ja koorejaam suleti möödunud aastal. Meiereisse on 6 km, sinna üksi piima viia on liiga kaugel, naabritel-väiketaldel piima praegu sinna viia ei ole, sellepärast ka ühisvedu ei anna korraldada. Siinamaani oli mul 3 lehma, kuid piima turustamise võimaluste puudumisel tuleb küll muist ära müüa. Kari käib ka karjakontrolli alla juba kolmandat aastat.

— Kas kontroll on kasulik?

— Pean selle väga tarvilikuks. Igal sügisel teeb kontrollassistent sööda eelarve. Iga lehma kohta peetakse arvet, tean täpselt palju ja missugust piima minul iga lehm annab. Nii oli 1937./38. a. minu kolme lehma keskmine toodang 114,6 kg võirasva ja 3234 kg 3,54%-list piima. 1938./39. a. 122,9 kg võirasva ja 3394 kg piima, kusjuures rasvaprot-sent oli 3,59. Kontroll on minule karjapida-mise peegliks, kust selguvad lehmade kõik head ja vead.

— Kuidas olete korraldanud karjasöötmise?

— Olen püüdnud rohkem saada omalt maalt paremat sööta. Heina püüan koristada võimalikult noorelt. Endine metsik maa on kõik üles haritud ja sealt saab ka suvel ette niita, mis tunduvalt suurendab lehmade piimaand. Toorsöödaks olen teinud juurvilja, kuid nüüd pean paremaks söödakartulit, mis meie kehvadel maadel läheb paremini. Tellisin Jõgevalt isegi erilised söödakartuli sordid. Muuseas valmistan igal aastal ka silot. Selleks kasutan peamiselt kartuli- ja juurviljapalseid ja kõike, mis aga kõlbulik, nagu umbrohtu aiäärest jne. Silo mõjul on talvel piim olnud erilise kollaka värvusega, nii kui

suvine piim ja koorejaamas usutati, mis pagana asja mina küll lehmadele söödan või piimasse segan, et see on nii kollane. Lehmad söövad silot väga hea isuga.

— Kas õnnestub silo alati hästi?

— Kui korralikult teha, loomulikult. Mina olen selleks kasutanud tsementkaevurõngaid, mis kaks ülestikku pandult ja maasse kaevatult annavad väga hea silohoidla. Olen märganud, et kõige parema silo sain siis, kui lüüsin vähe juurde kooritud piima ja rukki-jahu.

— Nüüd olete oma majapidamisest annud nii ülevaatliku pildi senise töö kohta, kas on Teil ka erilisi tuleviku kavatsusi?

— Ikka on. Kavatsus on suvel ehitada parem kanala ja kanapidamist laiendada. See ala tasub kenakesti. Kambja väikemaapidajate ühingule Väikemaapidajate Kojalt antud haudumismasin 400 munale määrati ühingu juhatuse poolt ka minu juurde. Näete, seal

ta on, nagu suur klaver. Juba praegu on tellimisi väikeste tibude peale. Siis kavatsen lehmadele suviseks etteniiitmiseks küllida midagi, mõtlesin oma kuival maal katsetada lutserniga. Ja eks kogu majapidamisega pea püüdma edasi, vaja saake tõsta ja palju muud teha, mis elu nõuab. Kuid ilma kindla kavata ei taha ma teha midagi, ikka peab olema enne hästi läbimõeldud kava. Nii on minu sealauda plaan koos saunaga valmistatud Tartu ehitusnõuandja poolt. Ka aeda kavatsen laiendada, kuid enne kui härra Lange pole kohal käinud ja minule teinud kindlat aia ja koduümbruse korraldamise plaani, ei istuta ma juurde ühtegi puud.

Nüüd lõpetame, sest oleme saanud sellest jutujamisest põgusa ülevaate, mis suudab korda saata visa töömees mahajäetud liivakünkal. Jääb üle vaid suruda tubli töömehe kätt ja soovida, et selliseid eeskujulikke ja edasirühmavaid mehi leiduks rohkem.

Kas välistöölised on hädaabinõu?

Tarmo Talvi, Koja juhatuse liige.

Mitmendat aastat räägitakse meil maal sellest, et põllutöölisi olevat vähe. Küsimuse lahendamiseks on kõigi töölisringkondade vastuseisust hoolimata tarvitatud üht ja sama abinõu — välistööliste värbamist. See olevat hädaabinõu, — nii öeldakse. Kuid see „hädaabinõu“ näib kestvat aastast aastasse, ilma et tehtaks midagi olukorra parandamiseks. Välistööjõu kogus näib koguni veel alatasa suurenevat.

Miks on see nii? Või on tõesti töömaht põllumajanduses märksa suurenenud? — Ometi aga teame, et iga aastaga seda töömahu püütakse vähendada meie põllumajanduse mehaniseerimise ja ratsionaliseerimise kaudu. Kuna välistööliste värbamine on ainult hädaabinõu, siis peaks olema ka otsitud teisi teid meie oma tööjõu suunamiseks maale, oma põllutööliste elu ja sotsiaalolukorra parandamise näol. Kuid sellel alal ei ole senini veel astunud mingisuguseid märkimisväärseid samme peale lubaduste.

Meie oma töölistel puudub haiguskindlus, mida ootame pikisilmi juba ammu. Sellele liitub veel raske arstiabi kättesaamine maal. Kuid põllutöölised on siin pidanud leppima ainult lubadustega. Samasugune seisukord on ka teiste sotsiaalkindlustustega, nagu lasteabirahad ja vanaduskindlustus. On ju kõigile selge, et meie põllutööline praeguse palgataseme juures ei jõua endale mingisuguseid tagavarasid

koguda vanaduse päeviks ja kui tema töötada ei jaks, on tema sunnitud ulualust otsima vaestemaja seinte vahel. Tekib kibestunud küsimus: kas tema töö riikliku elu ülesehitamisel ja kogu rahva kasuks ei olnud rohkem väärt kui vaestemaja?

Põllutööliste ringkonnis on juba mitu aastat nõutud k o g u k o n n a m a k s u klassisid jagamist. Seegi on senini jäänud samaks ja enamikus valdades peavad põllutöölised maksa sama kõrget maksu nagu maksab seda tööandja-peremees oma palju suuremast sissetulekust ja kõrgepalgaline ametnik, kelle on veel lisaks igasugune sotsiaalkindlustus. Seejuures ei maksa aga välistöölised mingisugust maksu.

Kas ei pörka nii suurel hulgal välistööliste sissetoomisega kokku kaks rasket probleemi. Nimelt ühelt poolt propageeritav rahvuspoliitika, kuid samas vilksatab läbi ajalehtede igal aastal abiellumisi välistöölistega. Milleks siis see üleskiidetud rahvustunne? Teiseks kiidetakse meil üldiselt neid peremehi ja perenaisi, kes peavad välistöölisi ja samas kiidetakse ka välistööliste töökust ja vähenõudlikkust. Oma põllutöölised aga ei ole senini saanud mingisugust kiitust, ega ole mainitud neid peremehi, kelle juures kiiduväärselt töötavad meie oma rahva pojad ja tütreid. Kas ei ole selline käsitlus propagandaks välistööliste tööle palkamise õhutamiseks ja kas ei taheta siin ümber lükata ajaloo

tõde, et eestlaste töökus ja hoolsus on tunnustatud juba aastasade kestel?

Kui meie peremehed väidavad, et oma põllutöölised on väga nõudlikud, siis olgu siinkohal öeldud, et meie põllutöölised ei nõua muud, kui et nad oleksid üheväärsed teiste töölistega ja et neile antaks ka organiseerimise ja enesearendamise võimalus, mitte et piirdatakse ainult lohutavate lubadustega. Öeldakse, et kogu nende sotsiaalprobleemide läbiviimiseks puuduvad summad. Kuid samas, kus puuduvad summad põllutööliste sotsiaalreformide läbiviimiseks, leidub neid siiski tööandjale igasuguste riiklikkude juurdemaksude näol. Peremees saab riiklikku juurdemaksu viljale, väetisele, võile, munale ja lihale. Kui leidub raha peremehele, peaks seda leiduma ka sulasele ja kui nõuab peremees, miks ei või siis nõuda sulane.

Paljud meie taludest peavad aasta läbi su-

last ja tüdrukut — need võiksid võimaldada teenistust perekonnaga põllutöölisele, kuna perekonnaga põllutöölise palgad on hoopis odavamad ja perekonnaga põllutöölisi on palju rohkem saada. Seda nägin ise hiljuti Tartus, kus ühele kuulutusele oli tahtjaid üle viiekümne. Ka saaks paljud perekonnad sellega endale ulualust ja ülespidamist. Aga talud ei taha.

Nii näeme, et meil mitmed aastad on toodud välistöölisi, kes lahkudes viivad kaasa kenakese summa, kuna samas meie oma põllutöölise sotsiaalolukorra parandamiseks ei ole midagi ära tehtud. Oma põllutöölised on sellega otse sunnitud otsima paremaid võimalusi mujalt. Ka ei saa seni, kuni ei ole läbi viidud põllutöölise sotsiaalreformid, välistöölise sissetoomist võtta hädaabinõuna, vaid meie oma põllutöölise palgataseme allasurumisenä.

Vabad päevad uue põllutöölise seaduse järgi

Tänavu tuleb töölepingute sõlmimisel põllumajanduses täies ulatuses rakendamisele uus põllutöölise seadus. See toob muudatusi ka tööliste antavate vabade päevade alal.

Möödunud aastal maksvuse kaotanud Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse järgi võis tööline saada iga kuu kohta ühe vaba päeva ja peale selle veel 2 laadapäeva aastas. Seega aastas ühtekokku kuni 14 tööpäeva. Kas aga nende päevade eest tööandja pidi maksuma tööli- sele ka palka, sellest ei kõnelenud ülaltähendatud seadus sõnagi. Nii esineski väga sageli juhte, kus tööaega arvestati lepingus kindla töötundide koguarvuga, et tööline võis küll seadusega kindlustatud vabu päevi tarvitada, kuid palka ta nende eest ei saanud. Selle asjaolu pärast paljud töölised üldse loobusid vabade päevade kasutamisest või võtsid end töölt vabaks ainult niipaljuks, kui seda oli vaja oma majapidamise hädaste ülesannete sooritamiseks.

Uus seadus kõneleb käesolevas küsimuses aga märksa selgemat keelt. Päevade üldarvu on küll vähendatud, kuid selle eest on need täie palgaga. Nüüd pole enam võimalik see, et kui tööline nõuab välja seadusega lubatud päevad, et nende eest arvestataks palgast või töötundide arvust midagi maha.

Uue põllutöölise seaduse § 33 ütleb, et iga põllutööline, kes palgatud

vähemalt 2 kuuks, saab iga kahe kuu tagant vähemalt ühe vaba palgalise tööpäeva oma majapidamise korraldamiseks ja peale selle iga kuuekuise teenistuse eest ühe vaba palgalise laadapäeva. Need päevad määratakse kindlaks tööandja ja töölise omavahelisel kokkuleppel.

Seega saab nüüdsest peale iga aastatööline vähemalt 8 vaba, kuid täie palgaga tööpäeva aastas, 6 kuuks palgatud suviline 4 seesugust päeva jne. Kui kokku lepitakse, võib seesuguste päevade arv olla suuremgi.

Kuigi mainitud päevade andmise jätab seadus peremehe ja töölise kokkuleppe asjaks, ei saa küsimust siiski niiviisi tõlgendada, nagu mõnel pool on väljendatud, et neid päevi võib töolist sundida vastu võtma kõiki koos, näiteks talvel või sügisel, kus tööpäev lühem või talundi üldse tööde vaheaeg. Seadus ütleb sõnaselgelt, et iga kahe kuu tagant tuleb anda vähemalt üks vaba päev, seega ka see kahekuine ajavahemik on piduriks, mis ei luba vabu päevi lükkida kokku seesugusele ajale, kus töötundide arv üldse väike ja kus töölisel pole vaba ajaga õieti midagi peale hakata oma majapidamise korraldamisel.

Tööliskonnale jääb veel soovitada, et kõik seaduses lubatud vabad palgaga tööpäevad ka tegelikult välja nõutaks ja ära kasutataks. Kui töölised seda ei tee, siis võib

Noorte viljapuude istutamisest käesoleval kevadel

Koja nõunik G. Abel.

Paljudel väikemaapidajatel on kavatsus käesoleval kevadelgi asutada noort viljapuuaeda või täiendada olemasolevat aeda uute viljapuude juurdeistutamisega. Mõnedki neist agaratest väikemaapidajatest on pöördunud Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja poole sooviga, võtta neid ergutusraha saajate nimekirja, et siis korrapärase istutustöö läbiviimise järele saada tagasi osagi istutustööga seotud kuludest.

Siinkohal juhime aga kõikide väikemaapidajate tähelepanu sellele, et käesoleval kevadel rajatud aedade juures võib tulla ette teatavaid pettumusi. Nagu üldiselt teada, on möödunud talv teinud meie viljapuuaedades, eriti aga veel meie puukoolides suurt hävitustööd. Kui aga puudel pole veel lehti, nagu see tavaliselt on viljapuude istutamiseelsetel ajajärgul, siis ei tunne külmavigastusi need, kes pole küllalt kogenenud sel alal. Nii võib esineda, et istutatud puud ei lähegi kasvama või kuivavad hiljem. Neil juhtudel ei saa ka Koda anda välja viljapuude istutamise preemiat ja väikemaapidaja võib jääda ilma nii viljapuudest kui ka võimalikust toetusest.

Et ei juhtuks selliseid pettumusi, oleks vist õigem käesoleval kevadel istutustöö läbiviimine lükata edasi sügiseks või ka järgmise aasta kevadiseks hooajaks. Väikemaapidajad, kes on esitanud Maatöölise ja Väikemaapidajate Kojale sooviaval-

varsti kujuneda olukord, kus elu on kõnesoleva soodustuse unustanud.

Lõpuks tähendatagu veel, et vabu palgaga tööpäevi on õigus saada igal töölisel, kes kuulub põllutöölise seaduse alla ja on palgatud kauemaks kui 2 kuuks, olgu ta sulane või moonamees, karjamees või karjatööline, taluteenija või oskustööline, nais- või meestööline, all- või täiseline.

Mis puutub riigile kuuluvatesse põllumajapidamistesse, siis on seal kavatsus peale eeltähendatud vabade päevade seada sisse veel puhkeaeg töölistele, kes teatava aja mõisas korralikult teeninud.

duse ergutusraha saamiseks, jäetakse Koja poolt automaatselt edasi ergutusrahasaajate nimestikku ka edaspidiseks. Kui aga mõni väikemaapidaja siiski soovib istutustöid läbi viia käesoleval kevadel, siis toimetatagu siin õige ettevaatlikult. Kõige rohkem on külma all kannatanud just ploomi- ja pirnipuud. Selle pärast ei tule kõne alla nende viljapuuliikide istutamine. Terveid ploomi- või pirnipuid võime leida vaid erandjuhtudel, kui puud on olnud tugeva lumekatte all, või muul viisil erakordselt hästi kaetud. Osaliselt väidetakse sama ka kirsipuude kohta. Ka õunapuud on tunduvalt kannatanud. Külmanud puude juures on koore all seisev mähikord täiesti pruun või koguni must, kuna tavaliselt on see kooreosa täiesti valge värvusega. Ka juba aias kasvavate puude juureski peaks jälgima külma tagajärgi ja kui on selgunud kahjustusi, tulevad oksad tagasi lõigata kuni elusani.

Suuremate okste lõikamise juures peetakse soovitavaks nende siledaks lõikamine ja õlivärviga või mõne teise ainega ületõmbamine vihmakaitseks. Seda tööd ei tuleks teha puude lehtemineku ajal, vaid varemalt, või kui pole suudetud varakult seda viia läbi, siis juba edaspidi, pärast intensiivse kevadise kasvuhoo möödumist.

Noorte viljapuude istutamisel

tuleb pidada silmas seda, et viljapuud ei kasva mitte igalpool. Eriti tuleb hoolitseda selle eest, et põhjavesi poleks ligemal kui 1,5—2 meetri kaugusel maapinnast ja maapind oleks lõunapoolse kallakuga (kui on maapinna valimiseks võimalusi).

Neil väikemaapidajatel, kes soovivad saada preemiat, tuleb istutusmaterjal osta puukoolidest, millised on registreeritud Põllutöömisteeriumi Põllumajanduse Osakonnas. Registreeritud puukoolide nimestik on avaldatud ka meie kuu kirjas nr. 2 s. a. Tähendatud puukoolidest tuleb valida viljapuid, millised on

soovitanud Pomoloogia Komisjon. Need oleksid järgmised:

1) õunapuudest: Valge klaarõun, Suislepp, Croncelsi õun, Trebuusemik, Liivi kuldrenett, Sibulõun, Tartu roosõun, Tšernogus ja Filipa;

2) pirnipuudest: Tervishoiu nõunik, Clappi lemmik, Metsanauding;

3) ploomipuudest (alus juuliploom): Emma Leppermann, Kuninganna Viktooria, Tsaar;

4) hapukirsipuudest: Ostheimi veiksel, Kentkirss, Säilisveiksel.

Ostetud viljapuud peavad vastama Viljapuukoolide saaduste kaubandusliku liigitamise määrusele (RT 1937, 65, 558, kus öeldakse, et viljapuud peavad olema sordiehtsad ja terved, tüvi, koor ja oksad rikkumata, rohke ja hargnenud juurestikuga, sirged, veatud ja koonilise tüvega. Samuti peavad olema võraoksad ühtlaselt jaotatud, täiesti tasakaalustatud ja vastavalt sordiomadustele arenenud 1—2 aastase võraga, mitte alla 3 ühtlase kõrvalharuga ja sirge juhtoksaga.

Kõrgtüviku tüvekõrgus peab olema 180—200 sm ja tüve ümbermõõt 1 meetri kõrguselt mitte alla 7 sm. Pooltüviku tüvekõrgus 80—100 sm

ja tüve ümbermõõt keskkohalt mitte alla 5 mm. Kääbuspuude tüvekõrguseks peab olema 30—50 sm ja need peavad olema vääristatud vastavale kääbusalusele.

Istutatavate viljapuude vahekaugus peab olema vähemalt 3×3 m õuna- ja pirnipuude juures ja vähemalt 4×4 m ploomi-, kirsi- ja kääbuspuude juures. Puid ei tohi istutada liiga sügavale, nagu seda tihti näeme. Istutustööde läbiviimisel tuleb preemiakandidaadiks võetud väikemaapidajal saata Maatöölise ja Väikemaapidajate Kojale teade istutustööde läbiviimise kohta koos puude ostuarvega. Kuuekuumöödumisel tuleb lasta istutustööd üle vaadata aianusmesinduse assistendi või konsulendi poolt, kui pole tähendatud aja jooksul ülevaatusi teostanud Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja tööjoud. Ülevaatusel koostatud töendis, millest oleks näha istutatud viljapuude arv, sordid, kvaliteet ja märke kasvamamineku kohta, tuleb saata Koja büroole. Pärast seda saadetakse preemia välja postiteel kõigile neile väikemaapidajatele, kes on istutustööd teostanud nõuetekohaselt.

Taluaedade asutamisest

Meil on üle riigi veel õige palju väiketalundeid, kus puuduvad viljapuuaiad täiesti. Iseäranis paistab see silma Põhja-Eestis, kus õige sageli puuduvad isegi metsapuud majade läheduses. Hooned on lagedal maastikul, just kui alasti tuulte ja tormide võimuses.

Oleks aga minimaalne nõue, et igal väiketalul oleks viljapuid vähemalt nii palju, et värsket puuvilja võiks tarvitada enda toiduks terve aasta läbi.

Peamiseks takistuseks viljapuuaedade asutamisel on eeskätt asjaolu, et ei osata küllalt väarikalt hinnata värsket puuvilja väärtust ja selle mõju inimese tervisele. Teiseks suuremaks takistuseks on rahapuudus.

Meie väiketalundite sissetulekud on ju võrdlemisi väikesed ja kulud paisuvad üha suuremaks. Nii et paljude kavatsused aedade rajamiseks lükatakse ikka edasi paremate aegade ootel kevadest sügisele ja sügiselt kevadele. Iseäranis sagedasti juhtub see nendega,

kes kavatsevad korraga asutada suuremat aeda, sest suuremat vaba summat vaevalt kunagi üle jääb. Palju rutemini tuleb toime aga aia asutamisega see, kes istutab mõne üksiku puu korraga kevadel ja sama teeb ka sügisel, sest kaks-kolm õunapuud jõuab ikka osta. Pealegi on võimalik saada Maatöölise ja Väikemaapidajate Kojalt ka toetust aia asutamisel. Niiviisi talitades on varsti talus küllaldane viljapuuaed olemas.

Kindlat määra, kui suur peaks olema väiketalu aed, ei saa olla. See oleneb esiteks majapidamise ja pere suurusest ja inimesest endast. Kuid umbes 15—20 õunapuud peaks vähemalt olema, et igast paremast meil tunustatud sordist saaks istutada vähemalt 2 puud. Säärast väikest aeda on võimalik iga sugusel maal asutada ja korras hoida.

Viljapuuaed tuleb rajada võimalikult elumaja lähedale, paremale põllupinnale. Tuleb meeles pidada, et õunapuu vajab head, sügavat savisegast mustamulla-maad. Et aga

tihti peale seesugust head maad ma'a lähedal ei ole, siis pole see veel takistuseks aia asutamisele, sest igasuguse maapinna võib muuta otstarbeka ettevalmistusega viljapuudele sobivaks. Kui aga mullapind on väga õhuke ja aluspõhja kihid väga halvad, nagu selge liiv, paas ja kruus, siis tuleb õunapuudele teha laiema augud (vähemalt 2 m läbimõõduga), kuid mitte sügavamale kui mustamulla kihist läbi. Need augud peab täitma mullaga, mullakubilate otsa istutada õunapuud, kõrgemale maapinnast. Nii istutatud puud vajavad küll mõne aasta kestel pärast istutamist rohkemal määral kastmist, kuid kasvavad hästi.

Kas on parem istutada sügisel või kevadel, — küsitakse sageli. Võiks vastata, et istutada võib õunapuud niihästi kevadel kui ka sügisel. Minu järjekindlad katsed sellel alal 9 aasta vältel näitavad isegi väikest paremust sügisese istutamise kasuks. Nimelt sügisel annavad puud aastakasvu suurema ja ei vaja suvel kastmist, mis kevadel istutades on möödapääsematu. Ka istutamise aeg on sügisel pikem, algab umbes septembri keskpaigast ja vältab kuni külmade tulekuni, kuna keva-

del algab istutamine kohe kui maa sulamine seda võimaldab ja kestab pungade puhkemiseni.

Kust osta istutamiseks viljapuud? Olen lugenud ajakirjandusest ja kuulnud ka aianuduse kursustel, et pole soovitatav osta viljapuud laadalt, vaid ainult puukoolist. See hoiatus puude muretsemisel oli ehk kohane endistel aastatel, kui puukooli saaduste müük polnud korraldatud seadustega ega määrustega, kus sageli vaheltkauplejad sünnitasid sellel alal palju pahandusi. Nüüd aga see hoiatus ei pea enam paika. Praegu kehtivate taimekaitse määruste põhjal on iga puukooli saaduste müüja kohustatud ostja nõudmise peale näitama ette t a i m e k a i t s e t u n n i s t u s e . Ja et seda tunnistust ei saa anda edasi teisele isikule, siis see juba kindlustab, et puukooli omanik ise müüb viljapuud. Arusaadav, et on ju ükskõik, kas omanik müüb puud kodus või laadal. Otsjal aga tuleb nõuda tingimata viljapuud ostes taimekaitse tunnistuse ettenäitamist, kui müüja on tundmata.

Kaljuraag,
tegelik väiketalupidaja.

Lutserni kasvatamisele väiketaludes

Väiketalundite konsulent J. Utno,

Väikemaapidajate karjamajanduses tuleb püüda sinnapoole, et saaksime enamuse sööta veistele omast majapidamisest. Kuna kõrssõotade alal on see teostatav ilma eriliste raskusteta, siis on raskusi peamiselt vajalise valguse saamisel. Selleks peame, esiteks, olemasoleva heina koristama võimalikult noorelt, s. o. enne õitsemist ja, teiseks, kasvatama rohkem valgurikkamaid heinaliike.

Viimasel ajal on eriti palju katsetatud lutserniga ja saadud päris häid tulemusi. Lutserni küsimus on meil kerkinud sel põhjusel, et meil põldheinana kasvatatav punane ristikhein ei kasva igas kohas. Nagu teame, edeneb viimane hästi niiskepoolsetes savika põhjaga maades. Kuivades kruusa-, liiva- või paemaades, milliseid meie väikemaapidamistes eriti palju, — on ju enamik vanemaid väiketalundeid loodud kehvematele ääremaadele — kannatab ristik tugevasti põua all. Selliste maade jaoks on nagu loodud lutsern.

Lutserni omadused. — Lutsern on kõigepealt väga pika ja tugeva juurega, mis tungib kuni 2 m sügavusse ja toob endale va-

jaliku niiskuse maa aluspõhjast. Sellepärast ei karda ta kuiva, vaid kõrgetel kruusaküngastel, kus peagu ükski muu kultuurtaim ei lähe, kasvab lutsern üsna rõõmsasti! Nii olen näinud seda Harjumaal, Kiviloo mõisas kasvamas säärasel kuival kruusaküngal, mis põlluks ei kõlbanud, kuid lutsern andis seal veel häid saake. Ka Iru vallas, Kallaveres umbes samasugusel maal olen näinud peagu rinnuni ulatavat sinist lutserni. Samuti taanlased on kõik oma kõrgemad põldükünkad pannud lutserni alla.

Kuid lutsern ei lähe lubjavaestel maadel ja samuti paikades, kus põhjavesi lähedal. Hädasohtlikud on temale kevadised jäätamis- sed. Sellepärast on ta kõige püsivam olnud k u m e r a t e l põldudel, kus kevadine sulav vesi jookseb ära.

Lutsern on püsivam kui ristik. Tema iga on meil olnud alati üle 4 aasta, kuid sageli ka üle 6 aasta. Seejuures on tihti tema väljatõrjumise põhjuseks olnud umbrohud, eriti harilik nurmik. Kuna lutsern armastab hästiõhustatud maapinda, siis alates teistest aastast peetakse tarvilikuks lutserni põldu äestada, milleks järgnevatel aastatel tarvi-

tatakse isegi kultivaatori. Tugev äestanine õhutab maapinda, aitab kaasa umbrohutõrjele ja pikendab lutserni kestvust.

2. Lutserni külv peab toimuma kevadel võimalikult vara. Eriti tähtis on varane külv kuivadel maadel. Kuid ka liiga varaste külvide eest tuleb hoiduda, sest noored lutsernitaimed on tundelikud öökülmadele. Seemne määraks on laiialtkülvil 30—35 kg ha kohta. See on võrreldes ristikuga kaunis tugev norm, kuid kogemused näitavad, et tihedam külv annab kõige suurema saagi ja kestvuski on pikem, sest tihe lutsern ei lase tekkida umbrohtu. Seeme tuleks sisse äestada ja rullida. Reaskülvil pannakse 25 kg ha kohta; reavahe — 25 sm. Kõige paremaid tulemusi saadakse külvil umbrohupuhtale maale. Soovitav oleks näiteks kartuli- või mõni muu umbrohust puhtam maa.

Senistel kogemustel on selgunud, et kõige edukam on külvata lutserni ilma katteviljata. Viimase all jääb taim sügiseks väikeseks, kusjuures tihe kattevilja on kahjulik. Kui siiski tahetakse külvata kattevilja alla, tuleb see koristada haljalt heinakas. Varased külvid ilma katteviljata annavad juba esimesel aastal heina taimena 3000 kg.

	1929.	1930.	1931.	1932.	1933.
lutsern	4719	7303	7349	7739	6150
„ ja timuti segu	5669	8170	8450	8698	6966
„ „ ohtetu luste segu	4913	7846	7562	9793	7972
„ „ pärisaruheina segu	5134	7453	8565	10088	7482

Kattevilja mõju näitab järgmine katse, mis tehtud Tartu Ülikooli katsejaamas Raadil, kus saadi õhukuiva heina ha-lt kilodes:

	1938. a.:		1939. a.:	
	I niit	ädal	I niit	ädal
katteviljata	8091	5988	6122	1076
kattevilja all	7380	5225	5500	1478

(4-tahul. oder)

Sellest nähtub, et kasulikum on lutserni külvata katteviljata, kuna selle tagajärjel on ka järgnevat aastate saagid suuremad.

Jõgeva sordikasvatuse heinaosakonna katsetel on kõige suurema saagi annud lutserni segu päris-aruheina g a. Segusse oli võetud kõrsheinu 20% ja lutserni 80%; seega võiks segus olla lutserni 26 kg ja pärisaruheina 6 kg. Samas vahekorras võib võtta segusse pärisaruheina asemel kesaheina või ohtetut lustet või timutit.

3. Väetus. — Kuna lutsern on liblikõislane, siis ei ole temale lämmastikväetist tarvis, seda võtab ta ise õhust. Esimesel

aastal, kui juured pole veel jõudnud täiesti välja areneda, võiks taime kasvu ergutamiseks anda, kui rahakott seda lubab, ha kohta 50 kg lubiammon. salpeetrit. Kaali- ja vosvoväetamine on aga tarvilik igal aastal. Selleks tuleb anda 1,5 kotti (150 kg) kaalisoola ja 250 kg superfosfaati ha kohta. Väetised tulevad külvata varakevadel, et need pääseksid hästi mõjule. Eeltoodud kunstväetiste normi asendab umbes 700 kg lehtpuutuhka.

4. Niitmine. Et lutsern ruttu puitub, siis peab teda niitma noorelt. Soodsam niiduaeg on siis, kui $\frac{1}{3}$ taimi õitseb. Kokku tuleb panna kärbistele pooltoorelt, sest kuivanud lutsernilehed on väga kiired pudenema. Sama on maksev ka vedamise kohta, mis peaks sündima hommikul kastega.

Kuna lutsern on kiire kasvuga, siis meie oludes annab ta 2 korralikku niitu ja ka kolmandaks niiduks hiljem sügisel ajab ta veel hea ädala. Niita ei tohiks väga maapinna lähedalt, vaid nii, et kõrs jääks umbes 10 sm pikk. See aitab palju kaasa kiiremale ädalakasvule, samuti ületalvetumisele.

5. Saagid on Jõgeval kõikunud 6000—8000 kilo piirides kuivheina hektaarilt järgmiselt (kilodes):

Raadi katsejaamas olid saagid 1937. a. 10.000—11.000 kg ha-lt. Kõige kõrgem saak on olnud 14.000 kg ha-lt.

6. Valgusisaldavus on lutsernis väga suur, mistõttu ka lutserni söödaväärtus osutus kõrgeks.

Peale heina on lutsern eriti suure väärtusega taim lehmadele suvel etteniitmiseks, sest ajal, mil teised heinad suvel kuivaga ädalat ei kasvata, annab tema väga head juurdekasvu ja aitab nii hoida lehmade piimatoodangut kõrgel. Sellepärast, väikemaapidajad, tehke tänavu lutserniga esimesi proove. Külvake kas või üks kg lutserniseemet (sellest saab täis 300 ruutmeetrit) kodu lähemale põllule kõrgemasse kohta, eeskätt sinna, kus see võib jääda mitmeks aastaks.

Iga väikemaapidaja ja maatöeline — oma kutsekoja Teataja tellijaks!

Lugejail on südamel...

Kas suurte perekondadega maatöölised jäävad ilma sakslaste maadest?

Sakslastest mahajäetud maadest läks suur osa üle Põllutööministeeriumi valdusse ja neid on juba mitmesuguseks otstarbeks määratud: küll riigimõisadeks, küll baaside piirkonnast evakueeritute ümberpaigutamiseks jne. Ülejäänud maapidamised on määratud soovijatele äramüümiseks kas tervetena või väikekohtadena. Kuid kuhu on jäänud need suurte perekondadega töölised, kes seni teenisid neis taludes? — Neil ei ole võimalusi osta riigilt maad täie hinna eest. Nad peavad jälle võtma niiöelda reisikepi kätte, laduma oma kolli ja lastepere koommasse ning rändama edasi. Nii on see meie elu.

Ma tahaksin siinkohal tõsta üles ühe mõtte ja nimelt selle, et mõned talud jäetaks müümata ja antaks välja töölistele. Kui teisiti ei saa, siis kas või ühiskasutamiseks. Meie ühistegevus on andnud suuri tulemusi. Kas siis see suur ühismõte ei kannaks maakasutamisel sama vilja? Maad kasutada andes, eriti lasterohketele perekondadele, aitame neil kasvatada suurt lasteperet väarikateks kodanikkudeks. Neid on aga meie riigil hädasti vaja.

J. Kansi, Viljandimaalt.

Miks ei korraldata ümber kogukonnamaksu maal?

Tööliskonnas tekitab suurt meelepaha kogukonnamaksu mitteliigitamine. Nagu näha, pole kavatsustki seda teha, nagu selgus hiljutistest sõnavõttudest Riigivolikogus. Kas tõesti usutakse ja arvatakse, et töölisel on sama kerge maksta suuri summasid maksudeks, kui mõnel varandusega inimesel nagu suurpõllumeestel. Meil, Lasva vallas Võrumaal pole isegi lasterikastele perekondadele tehtud soodustusi. Ka need peavad maksma ühesugust maksu teistega, s. o. 15 kr. aastas, peale selle riigikaitsemaksu 1,50 kr., tänavu koguni 3 kr. See on tõesti liig nõuda! Linnas on kogukonnamaksu tulumaksu alusel, — kel suurem tulu, maksab rohkem, kellel vähem, sel ka maks väiksem. Miks siis maal on kõik teistmoodi?

Kord peaks ometi viidama läbi kogukonnamaksu liigitamine maal. See on vaesema rahvakihi õigustatud nõue.

O. Kivi, Võrumaal.

Kas tööraamat päästab?

Nüüd on jälle üles tõstetud tööraamatu sisseseadmise küsimus põllutöölisele. Tööraamat on selle pooldajate arvates niisugune

vägev abinõu, mis kaotab maalt kõik pahed paugupealt, nagu töökäte puuduse, vargused ja elukutselised vargapoised, kõik vastutus-tundeta isikud, tööpõlgurid jne. — ning teeb igast mehest nagu nõiaväel eeskujuliku töömehhe. Tuuakse seejuures ette näitena, et tööraamat olevat sisse seatud ühes meie naaberriigis. Siin peame aga meele pidama, et meie kui demokraatliku maa üheõiguslikud ja üheväärsed kodanikud ei saa mitte käia nende eeskujude järgi, mis kõlbavad mõnes teises kohas. Parem lahendus kui tööraamat on see, kui peame lugu meie tööinimestest ja aitame igati kaasa nende sotsiaalse ja majandusliku olukorra kindlustamisele. Seni on meid nendes küsimustes aga ainult lubadustega toidetud. Lubadused ei vii meid aga ummikust välja. Kui on leitud võimalusi põllumeestele igasugusteks juurdemaksudeks, siis peab leiduma võimalusi ka inimväärsete elamisvõimaluste andmiseks põllutöölisele, kes rühivad teha tööd päikese tõusust loojakuni, väga sageli ka puhkepäevadel. Seni pole meil isegi lubatud ennast organiseerida, nagu seda on lubatud kõigil teistel töölistel. See on 80.000-lise põllutöölise kutse alavääristamine. Loomulikult ei taha siis keegi säärasele kutsealale jääda, mida isegi riigivõim alavääristab.

F. Pensa, Harjumaalt.

Rohkem tähelepanu motoristide ettevalmistusele.

Kui jälgime õnnetusjuhtumite arvu põllumajanduses, siis näeme, et väga suur osa juhtub neid just sügiseti, eeskätt rehepeksuhooajal. Millest see on tingitud? — Vaadeldes tegeliku töölisena õnnetusjuhtumite põhjusi, peab ütlema, et suurelt osalt on siin süüdi motoristidmasinistid, kes alati ei seisa oma ülesande kõrgusel. Muidugi on ka teisi põhjusi, nagu viin, kuid neid ma siinkohal ei puuduta. Tihti peale võib panna tähele, et talupidajad püüavad nendele poegadele, kes tallu ei taha jääda, võimaldada kergemat ametit. Muretsetakse siis laenude ja soodustuste abil traktor, saadetakse poeg, kes vaevalt koolieast väljas, mõnele lühikesele kursusele ja siis antakse talle masinad kätte. Motorist on valmis. Kuid seesuguse värskeltküpsetatud nooruki kätte peavad ka paljud töölised usaldama oma tervise.

Niisugused lühikestel kursustel või hoopis ilma kursusteta „valmis tehtud“ noormehed teavad sageli ainult masina käimalaskmist ja seismapanemist. Remondist ning õnnetusjuhtumite ärahoidmisest pole aga juttugi. Loomulikult ei säilita siis niisugused masinistid õnnetuste puhul külma verd ega oska ette näha, millal masinarikke tõttu või muul põhjusel võib tulla tööõnnetus.

Oleks tarvilik, et läbi lööks see põhimõte, et kõik masinaomanikud ja ühised nõuaksid motoristide palkamisel kutsetunnistuse ettenäitamist. Sel teel ei saaks noored vilumata ja puuduliku ettevalmistusega „masinamehed“ suruda alla ka kutseliste motoristide palku.

Veel võib panna tähele, et seesugused isehakanud masinistid on tihti eriti ettevaatamatud rändrehepeksumasinat juures. Suure kiiruga aetakse masin kohale; vaevalt kontrollitakse, kas ta üldse on loodis või kõvasti kinni. Ja kui selle tagajärjel masin hakkab töötamisel hüppama, siis võib lennata pealt hoorihm, murduda trumlivõlv jne., mis võib põhjustada raskeid õnnetusi.

Küsimusest ei saa muidu üle, kui järelvalve põllumajanduslike jõumasinat juhtide üle seatakse tugevamaks. Teiselt poolt peaksid ka kõik need motoristid-masinistid, kes omas töös vilunud ja asjatundjad, aitama kaasa olukorra parandamisele. Oleks väga tarvilik, kui

saaks luua oma kutseühingu, kes kaitseks neid kutsehuve.

R. Rohtla, Järvamaalt.

Vilusi väikemaapidajate kavadest ja muredest.

Vilusi väikemaapidajate ühing Tartumaal pidas hiljuti oma aastapeakoosoleku. Päevakorras oli peale harilikku küsimuste ka suhkrupeedi ja sojaõa kasvatuskatsete korraldamine. Koosolekul rõhutati eriti suhkrupeedi kui tähtsa kultuurtaime kasvatamise vajadust Peipsiäärsele rahvale, kuna siinne rahvas on juba vilunud kasvatama juurvilja. Ka sojaõa kui intensiivse kultuurtaime kasvatuskatsed tunnustati vajalikuks. Mõlemate kultuuride seemnete saamiseks otsustati pöörduda vastavate kodade poole.

Ühingul on tegutemas ka oma maanoortering. Viimane korraldab eeloleval suvel suhkrupeedi kasvatamise võistluse.

Möödunud talvel ei olnud töö- ja teenistusolud meie väikemaapidajatele kuigi head. Kange külm ja täistuisanud veeteed raskendasid metsavedusid, mida tänava oli ligidal vähe. Mitmed meist tahtsid talvevõrkudega kalapüügil õnne katsuda, kuid ka sellest ei tulnud midagi välja. Möödunud hilissügisel ajas kange põhjatuul meilt esimese jää ära ja ühes sellega hirmutas minema ka kalad. Pärast aga tuli väga paks jää, järve põhi jäi pimedaks ja kalad ei tulnud enam meie randa. Eelmistel aastatel oli hea koha- ja latikapüük. Hea püügi lootuses ka tänava otsid mitmed uusi võrke, milliste all aga nüüd seisab raha kinni, mis oleks kulunud ära nii mõnegi tarvilikuma asja peale. A.

Koja tegevusest

Koja abiesimeheks

valiti koja juhatuses koosolekul ühel häälhel senine esimees Helmut M a a n d i.

Kutselise organiseerimise küsimused uuesti päevakorda.

Teatavasti jäeti Sisekaitse ülema otsusega registreerimata maatöölise üleriigilise kutseühingu põhikiri, mis alla kirjutati möödunud aasta lõpul Kotta kokkukutsutud asutamiskoosolekul. Tulemusi ei andnud selles küsimuses ka Koja esimehe ja peasekretäri taotlused Siseministri juures. Nüüd, kus Koja uus koosseis asunud tööle, otsustas Koja juhatus oma viimasel koosolekul uuesti astuda samme selleks, et maatöölise kutselise organiseerimise kitsendused kaotataks:

Samuti on raskusi väikemaapidajate ühingu registreerimisel. Terve rida kohtadelt tulnud ühingu asutamise soove jäeti Siseministeriumis registreerimata. Koja juhatus otsustas teha kõik, mis võimalik, et ka väikemaapidajad võiksid edaspidi koonduda põllumajandusala edasiviimiseks.

Külmakahjude pehmendamise

küsimusele kaasaaitamise on Koda võtnud oma kõige lähemaegsesse töökvava. Viimase! juhatuses koosolekul konstateeriti, et erafordne talv sünnitas suurt kahju eeskätt just väikemaapidajatele-aiapidajatele. Nüüd tuleb võtta appi kõik vahendid, et seesugused majapidamised ei satuks raskustesse. Praegu on Koja büroos kaalumisel ettepanekud, mis kõnesolevas küsimuses tulevad esitamisele asjaomastele asutistele. Need ettepanekud kirjutatakse järgmisel juhatuses koosolekul.

Eksportmunade hinna asjus

esitas Koda Põllutöoministrile märgukirja. Selles taotetakse seda, et eeloleval suvel ei langeks eksporti minevate kanamunade hind alla 1 kr. kilolt. Tänavuse erakordse talve tõttu, mis täiesti pidurdas munaeksporti, ei saanud kanapidajad üldse kasutada kõrgeid talviseid turuhindu. Ka on kanade söödad hinnas tunduvalt tõusnud. Veel on väikemaapidajad saanud raskesti kannatada külma tõttu, mis hävitas viljapuuaiaid, — soodus kanapidamise peaks omalt poolt aitama raskustest kergemini üle saada. Kõigil neil põhjustel ei peaks suvine eksportmunade hind langema alla ülaltähendatud määra, s. o. 1 kr. kilolt.

Nagu kuulub, ongi lootusi, et kanamunade hind eeloleval müügihooajal püsib tasemel, mis kindlustaks kanapidamisele vajalike tasuvuse.

Põllutöölise premeerimise alal

möödunud aastal esinenud väärnähted olid kõne all maatöölise sektiooni juhutuse koosseisule, mis peeti märtsi lõpul. Asuti seisukohale, et premeerimine tuleb teostada äärmise erapooletusega, et vältida arusaamatusi ja pahameelt tööliskonnas. Premeerimise küsimuses esitas Koda oma soovid ja ettepanekud Põllutöoministeeriumile.

Popsiseaduse alusel eraldatavate väiketalude

kinnistamine nende pidajate nimele ei ole ikkagi veel jõudnud lõpule, ehkki seda on juba aastaid lubatud ja selleks antud isegi mitmeid tähtaegu. Koja väikemaapidajate sektiooni juhatus omal koosseisule, mis peeti 29. märtsil, pidas praeguse olukorra selles küsimuses ebaloomulikuks ja otsustas nõuda kinnistamise rutulist lõpuleviimist.

Koja sektioonid

koostasid oma töökavad ja kavatsused käesolevaks tegevusaastaks. Peale selle arutati läbi terve rida maatöölise ja väikemaapidajate valusaid küsimusi.

Väikemaapidamistes uute puuviljaaedade

asutamisel antavat toetust on Koda tänavu reserverinud juba 124 väikemaapidaja jaoks. Sooviavalduste esitamine toetuse saamiseks jätkub veel praegu.

Koja täiskogu järgmine koosseis

toimub maikuu, kus muuhulgas tuleb vastuvõtmisele Koja aruanne, eelarve ja tegevuskava. Koosseisule aeg ja päevakord selgub Koja juhutuse lähemal koosseisule.

Kuidas tööõnnetuse puhul nõutada arstiabi — selles küsimuses pole veel praegu väga suur osa töolistest teadlikud, ehkki Põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seadus maksab juba ligi 4 aastat. Maksed kord selles asjas on lühidalt järgmine:

Kui töölisega juhtub põllumajandusliku töö juures või selle tagajärjel õnnetus ja kui kannatanu arvab, et vigastuse parandamiseks on vajalik arstiabi, peab ta õnnetusjuhtumist, kui tema tervislik seisukord seda ei takista, viibimata teatama tööandjale või tema asemikule (nt. valitsejale, tööjuhatajale jne.).

Tööandja või tema asemik peab omal kulul saatma kannatanu arsti juurde. On vigastus raske, tuleb kutsuda arst kohale. Seejuures peab tööandja või asemik täitma arsti jaoks vajalike planketi (roheline värvusega), kus märgib nõutavad andmed õnnetusjuhtumikohta. Selle planketiga varustatud kannatanu on arst kohustatud vastu võtma ilma abivajajalt tasu nõudmata. Roheline plankett jääb arsti kätte.

Üldreegli järgi on arstiks, kelle poole tuleb vigastanul pöörduda, jaoskonnaarst. Esimese abi saamiseks võib siis, kui jaoskonnaarst on ära, tarvitada ka mõne teise arsti abi. Kui aga jaoskonnaarsti asukoht on kannatanu elukohtast vähemalt 5 km kaugemal kui mõne teise arsti asukoht, siis võib kannatanut ravida see ligem arst ka pärast esmaabi andmist.

Kui vigastus nõuab, võib iga arst, kes kannatanut ravib, saata teda kas mõne eriarsti (nt. silmaarsti) juurde või haiglasse. Eriarsti või haigla jaoks peab aga arst tegema siis vastava kaaskirja. Viimase alusel on iga haigla või arst kohustatud kannatanut võtma vastu ravimiseks temalt tasu nõudmata.

Kui tööandja ei kirjuta vigastuse puhul välja rohelist lehte —

mis määratud arsti jaoks ja tõendab esialgselt vigastuse tööõnnetuslikku iseloomu, — mis siis saab? Sääraseid olukordi on ette tulnud. Siin on kindlustusnõukogu üldiseks juhtnõuiks seletanud, et kui tööandja või tema asemik seda ei tee, siis ei ole õigustatud seda tegema ka keegi teine ja kannatanul tuleb pöörduda politsei poole selleks, et juurdlusega tõestataks õnnetusjuhtumikohta ja tööandja või tema asemik võetakse vastutusele kriminaalseadustikus ettenähtud korras planketi mitteväljaandmise eest. Niisugustel juhtudel tuleb vigastuse ravimise kulud tasuda

esialgselt töölisel endal või tema vaesuse korral võimaldada talle ravi Hoolekande seaduses ettenähtud üldises korras. Kui juurd-lusega tehakse kindlaks, et töölise vigastus on aset leidnud põllumajandusliku töö juures või selle töö tagajärjel, siis tasub Sotsiaal-ministeeriumi Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Osakond ravimisega seotud kulud niipea, kui temale on esitatud vastavad arved või tõendid tehtud kulude üle.

Üldiselt tuleb aga meeles pidada seda, et asjaolu, kui tööandja või tema asemik ei täida arsti jaoks eelkirjeldatud rohelist lehte, ei võta ära kannatanu õigust kõigile neile sametele (ravile, abirahale, pensionile jne.), mida kindlustab temale Põllutööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seadus.

Esimese 14 päeva jooksul

— õnnetusjuhtumist arvates kannab kõik vigastatud töölise ravimisega ühenduses olevad kulud tööandja. Ravimine võib seejuures sündida kas vigastatu kodus, arsti või eriarsti juures või haiglas. Sama aja jooksul peab tööandja maksuma kannatanule ka abiraha. Ei tee tööandja seda, siis on kannatanul õigus nõuda temalt abiraha tasumist, andes selleks jaoskonnakohtusse harilikult tsiviilnõude.

RINGVAADE

Teoksil kalapüüniste sundkindlustamine.

Vastaval pool on välja töötatud kalapüüniste tormi- ja jääkahjude vastu kindlustamise seaduse eelnõu, millega tahetakse viia läbi kallimate püügiriistade kindlustamist loodusõnnetuste vastu. Selleks on kavatsus luua eriline fond, kust tormi- ja jääkahjude puhul tasutaks kalureile 75% kahjust. Kindlustusteostuks sunduslikkuse põhimõttel.

Kindlustusfondi alusvaraks oleks riigi poolt antav 30.000 kr. Peale selle tasuvad osa kindlustuskuludest kalurid ise.

Tänavu metsatööd ka suvel.

Möödunud erakordsel külmal talvel tarvitati riigimetsadest ära kõik küttepuid tagavarad. Seetõttu on hädavajaline koguda sügiseks uusi tagavarasid, milleks tuleb piiratud ulatuses teostada raietöid tänavu kogu suve läbi. Praegu koostavadki metsaülemad kavasid, kuidas ja missuguses ulatuses teostada metsatöid eeloleval suvel. Töid tahetakse korraldada nii, et nad võimalikult vähe häiriks põllutööd.

Premeerimiseks esitati 2263 põllutöölist.

Tänavu esitati premeerimiseks üle riigi kokku 2263 põllutöölist. Summade vähesuse

tõttu ei saa loomulikult sel aastal veel kõiki neid ettepanekuid rahuldada. Arvatavasti antakse preemiat ka käesoleval aastal kuni 400-le töölisle nagu mullugi. Need 400 valitakse välja 750-st ettepanekust. Valiku teeb Põllutööministeeriumi juures töötav premeerimise komisjon. See komisjon astub kokku kohe pärast 15. maid.

Eeskujuliku eesti talu

kavatseb Põllutööministeerium koos Põllutöökojaga asutada Lagedile, Tallinna lähedale.

1200 uut kanalat

soovitakse E. Linnukasvatavate Seltsi preemia abil ehitada tänavu. Nagu kogemused näitavad, ei vii aga suur osa preemiasoovijaist ehitustöid läbi. Möödunud aastal ehitati ligi 180 uut kanalat.

Sakslastelt riigile ülevõetud

majapidamistest

läheb Põllutööministeeriumi valdusse 23 mõisasüdant ja Haridusministeeriumi kaudu põllumajanduskoolidele 6 talundit. Peale selle olevat üks mõisasüda lubatud Põllutöökojale eriotstarbeks.

Riigimõisadena Põllutööministeeriumi valdusse jäävatest mõisasüdametest jagatakse hiljem osa ära, kuna osa hakatakse kasutama riiklike majapidamistena.

Põllutööministeeriumil üleminevad mõisasüdamed on järgmised:

V i r u m a a l — Järve mõis, 158 ha; Küti, 159 ha; Voolu mõis, Essu Haljalas, 154 ha; Vao mõis, 220 ha; Ubja, Varudi Mahul, 120 ha, Vasta Mahus, 44 ha ja Ilmandsborfi mõis. Peale selle on kaalumisel veel riigi kätte võtmiseks Koonu mõis Vao vallas, 44 ha suur, Pandivere mõis Vao vallas, 84 ha, Ulvi Rägaveres, 74 ha, Põlula Rägaveres, 45 ha j. t.

H a r j u m a a l lähevad riigimõisadena Põllutööministeeriumile: Kostivere mõis Jõelähtmes, 257 ha; Höreda Juurus, 398 ha. J ä r v a m a a l jääb riigi kätte Nõmküla mõis Lehtses, 215 ha; Läänemaal Sipa Märjamaal, 209 ha; V i l j a n d i m a a l Soosaare mõis Võisiku vallas, 118 ha; T a r t u m a a l Sangla mõis Rannus, 299 ha ja Põdraotsa mõis Rannu vallas, 127 ha. P ä r n u m a a l võetakse riigi kätte Vana-Vändra mõisasüda. Samuti läheb riigimõisade valitsuse valitseda Võidula majapidamine.

Haridusministeeriumi alla võetakse ja antakse põllunduskoolidele järgmised sakslaste mõisad: Kaiu Harjumaal Kuimetsas, 100 ha; Pikajärve mõis; Porkuni mõis Virumaal, 236 ha, ja Orgita mõis; Sipa talu Läänemaal ning Kleinhofi mõis Viljandimaal. Lähirääkimised on veel käimas mõningate mõisasüdamete omandamiseks Saaremaalt.

NAINIE JJA KOIDU

Deel naiste ühistööst

Koja poolt märtsikuus Kareda vallas (Järvamaal) Viisu mõisas korraldatud käsitöökursusest võttis osa 25 töölisnaist, nii Viisu kui Vodja mõisast. Kursuste juhataja prl. L. Vähi heatahtlik ning asjatundlik tööjuhtimine leidis täit hindamist ja naised käisid kursustel halbadele ilmadele vaatamata 7—8 km kauguselt, ilma ühtegi päeva puudumata. Kursuste lõpul korraldasid osavõtjad omavahelise koosviibimise, mis kujunes meeldivaks õhtuks, kus vahetati mõtteid ja lõpuks löödi isegi tantsu. Osavõtjate kutsel võttis koosviibimisest osa Koja liige maatöölise sektsiooni esimees R. Rohla, kes töölisnaispere nimel tänas instruktorit tehtud töö eest, tähendades ühtlasi, et see oli esimene sellesarnane üritus Viisu-Vodja tööliiskonnale, millise õnnestumine on äratanud kohapeal soovi edaspidigi osa võtta kursustest.

*

Kevadhooajal peeti viimane käsitöökursus Pollis, millest osavõtt oli samuti väga elav. Kursusetöid juhatas ka seal prl. L. Vähi.

*

Peale käsitöö- ja keedukursuste oli Kojal võimalik läinud kuul korraldada ka lastetervishoiu ja -kasvatuse kursusi Luunja, Vöna-Vöidu, Viiratsi, Öisu ja Olustvere mõisades. Esimeses mõisas pidas loenguid

tervishoiuõde pr. Viik ja viimastes Koduskasvatuse Instituudi instruktor pr. E. Ainelo. Ühtlasi külastasid instruktorid töölistmaju ja andsid kohapeal üksiknõuand. Instruktorite poolt juhti ka mõisavalitsejate tähelepanu tööliiskorterite puudustele tervishoiunõuete suhtes ning paluti kaaluda võimalusi lasteadeade korraldamiseks suveks, millised näpunäited leidsid majapidamiste juhtide poolt heatahtlikku suhtumist.

Lõpetades käesoleva aasta kursuste-hooaja, millise jätkamist ei võimalda pealetulevad välistööd ja pikemad tööpäevad põllumajanduses, avaldame siinkohal tänu Koja usaldusmeestele, kes kohapealsete eeltöödega kergendasid kursuste korraldamist, samuti ka kursuslastele, kes energilise ja suurearvulise osavõtuga aitasid kaasa ja innustasid Koda tema nõuandetöös. Tänu mõisavalitsuste heatahtlikule suhtumisele, kes võimaldasid nii kursustele ruume kui ka instruktoritele ööbimisvõimalusi, oli Kojal võimalik teostada osaliseltki maatöölis-haridustööd naispere teadmiste täiendamise alal.

Loodame, et töölisnaised mõtleavad suvel aegsasti talvekuude kasulikult veetmisele ja avaldavad omad soovid kursuste korraldamiseks Koja usaldusmeestele või otse Koja büroole. Sest kohapealsete organisatsioonide puudumise tõttu teevad Kojale kõige suuremaid raskusi just kursuste eel-

Agarat naispere Viisu ja Vodja mõisadest, kes võttisid osa Koja poolt korraldatud käsitöökursusest. Ees keskel kursuse juhataja prl. L. Vähi.

Toitluskursusest osavõtjad tööl Kuremaa riigimõisas, Tartumaal.

tööd. Ka puuduvad Kojal veel mõnes töö-
liskeskuses (eriti uutes riigimõisades)
usaldusmehed. Mõned suhtuvad oma üles-
andesse ka loiult. Tihtigi kardavad aga
usaldusmehed täita enda peale võetud üles-
andeid, oletades pahatahtlikku suhtumist
mõisavalitsuste poolt. Viimasel juhul on
küll paljudes kohtades tegemist eksiarma-
misega, sest õige peremees teab, et mida
arenum on tööline ja mida paremini kor-
rastatud tema kodune majapidamine, seda
enam jätkub ka töölisnaisel aega välistöö-
deks.

Kõik lapsed suveks välja!

Pika ja külma talve järel on lastel jälle
võimalus väljas viibida. Soojemaid, eriti päi-
kesepaistelisi ilmu tulebki selleks kasutada.
Hea oleks, kui meie saaksime kõikidele las-

tele võimaldada väljasviibimist. Terved ja
elujõulised lapsed end vaevalt lasevadki tup-
pa sulgeda — ja ei peaks ka olema selleks
põhjused, vaid vanemal tuleb kõigiti soodus-
tada, et lastel oleks võimalik väljas olla, et
nad oleksid vastavalt rietatud, et neil oleks
väljas tegevust ja tööd. Kõikidel on ju teada
värske õhu kosutav mõju. Seda ei saa asen-
dada isegi ükski toit ega arstirohi.

Tavaliselt lastakse küll suurematel lastel
joosta väljas, sest nad ei vaja enam erilist
valvet; ka saab neid töö juurde kaasa võtta.
Sootuks halvem lugu on aga nende lastega,
kes ise ei saa liikuda, või kes veel
ei ole vastutavad oma „sammukeste“ eest.

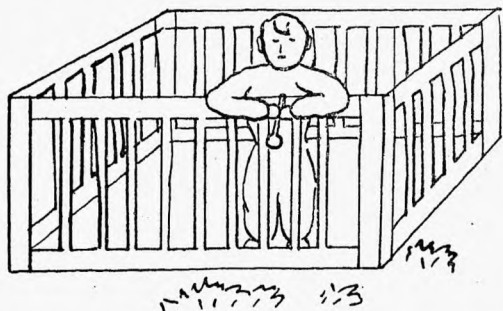
R i n n a l a s t võib juba teisest kuust peale
soojemal ajal, kui temperatuur tõuseb üle
+5°, välja viia. Algul võib seda teha hästi
kaetult (nina lahti!) süles mõneks minutiks.

Keedukursusest osavõtjaid Tori
riigimõisas, Pärnumaal. Ees-
keskel kursuse juhataja
pr. Aluri.

Väljaviibimise kestvust tuleb aga järkjärgult pikendada. Kuid suvel võib ja peabki imik suurema osa ajast olema väljas. Suvel võib rinnalast, kui ta veel püsti ei aja, korvi, vankri, voodikesega jne. välja viia. Tuleb aga varjata päikesekiirte eest, et kuumus lapsele kahju ei sünnitaks. Niisama tuleb last hoida tõmbetuule eest. Väljas on lapse uni palju tugevam ja tervislikum.

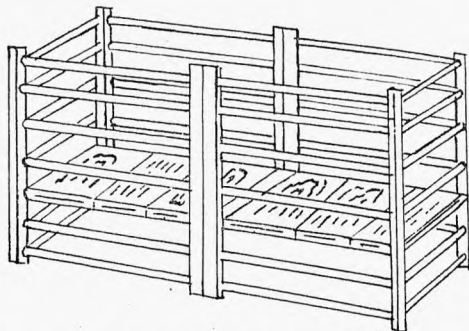
Kõige halvemas olukorras suvel on aga roomavad lapsed ja lapsed alla kolme eluaastat, kes ei püsi „purgis ega pudelis“. Neid ähvardavad väljas igasugused hädaohud. Emal, kel suvel käed tööd täis, pole lapse jaoks aega ja väike „kangelane“ suletakse harilikult tuppa. Ja väljas isegi valvajahoidja mõneminuuline tähelepanematus võib põhjustada õnnetuse. Nii loeme suvel sageli ajalehist kurbi teateid: väike laps on uppunud tiiki, roomanud teiste tähele panemata välja, kus jäänud niidumasina ette jne. Nen-

Lapse mänguaed — ema vaeva vähendaja.

de laste jaoks on aga hea kasutada laste mänguaeda, s. o. redelesit koosnevat neljurngelist aiakest, mis küllalt kõrge, umbes lapse rinnani, et laps maha ei kukuks. Aed võib olla ühepikkuste külgedega või jälle piklik, nii kuidas seda parem kasutada toaski. Redelid võib nurkades ühendada haakidekrampidega või lihtsalt siduda. Kinnitada tuleb aga nii, et laps neid lahti ei saa teha. Aia võib valmistada ka kahest lahtikäivast osast, ja — varustades seda vastavate katte- laudadega, mille servad kinnituvad seinavardade taha, — saame seda kasutada isegi lapse voodiks.

Kui asetada laps väljas mänguaeda, võib ema rahulikult õiendada oma majapidamise toiminguid ja ainult aeg-ajalt tarvitseb heita pilku lapsele. Näit. võib kevadel aiatöödele lapse sellega kaasa võtta, laps saab värsket õhku ja ei tarvitse karta, et ta enesele teeks viga või töö juures segaks teisi. Niisama saame ka last heina- kui ka põllutööle kaasa

Seesugust mänguaeda võib kasutada ka lapsevoodina.

vii. Aiakese peab aga asetama varju tugeva päikese eest.

Sellise aiakese peaks oma väikelapsele valmistama iga isa, et sel teel ära hoida õnnetusjuhtumeid lastega ja säästa emale rahulikku töövoimalust. Olen näinud suvel maal isegi sellist pilti, kus emal niites oli laps rätiga kaelas. Milline raskus siin emale! Kui isa teeks pisut tööd, oleks ema muret ja vaeva palju vähendatud.

Tuleks valvata ka, et laste mängukohaks oleks puhas ja õhurikas koht, aga mitte mustuse, pisikute ja kärbeste asulad, näit.: lautade, tallide, sõnnikuhunniku naabruses jm.

Vanemad, tehke lastele mänguks ka liivakaste. Siis seal on alles elu!

Ka olgu laste riie t u s suvel kerge ja pestav. Väiksemad lapsed, olgu need poisid või tüdrukud, võiksid joosta ringi lühikeste särk-pükstega, selle asemel, et kanda kuumaga pikki pükse või pikka maavillast kleiti, mida suve kohta pealegi kord või kaks pestakse. Nägin läinud suvel tütarlast villase kleidiga, millel mustusekord oli paksem kui riie ise. Siin ei olnud tegemist enam ajapuudusega, vaid liigse lohakusega. Loodetavasti pole meie päevil siiski selliseid emasid enam palju.

Itaalia vanasõna ütleb: kuhu päike ei paista, sinna tuleb arst. Seepärast, lastevanemad, suvel kõik lapsed välja värskesse õhku! Siis on neil kergem üle elada järgnevat talve.

E. A.

Nohu... köha...

„Jah, mu lapsel on väike nohu,“ vastab ema, kui juhin tema tähelepanu sellele, et poisil väljas joostes nina märg ja silmad punased. — „Ja natuke köhib ka. Aga tahab teine kangesti ju väljas olla.“

Muidugi lapsi tahab väljas olla ja peakski olema, on ju pika ja külma talve jooksul toas küllalt olnud.

Kuid nohu, mis paistab meile küll süütu asjana, on siiski kaunis kardetav. Nohu on nina limanaha põletik, mida põhjustab külm ja mis nakatub pisikutega. Seega on nohu nakkushaigus, mida ka teiste laste väljas mängides võib kergesti edasi anda. Nohu on paljudele teiste haiguste teerajajaks, näit. kõrvapõletikule, peaaajupõletikule jne. Siis veel sagedane nohusolek arendab lapses kalduvuse nohulisele seisukorrale, mis võib muutuda krooniliseks. Ka ninas arenevad kasvaja — polüübid —, mis takistavad lapse vaimset arengut.

Seepärast, vanemad, ärge laske nohuseid lapsi väljas ringi joosta! Kui märkate, et

lapsel nohu, jätke ta tuppa, siis paraneb ta peatselt. Hoiduda aga liiga sooja toa eest! Tuleb hoida nohuseid lapsi, et nad kokku ei puutuks imikuga, s. o. rinnalapsega. Nendele on nohu veel ohtlikum.

Niisama tuleb toimida ka hariliku köha puhul. Iseasi on muidugi läkaköha, selle ravi määrab arst.

Nohu ja köha levimiseks on soodsad kevadised ja sügised niisked ilmad ning suur temperatuurivahetused päikesepaistel ja varjus. Lapsed väljas joostes olgu vastavalt riidetud — mitte liig paksult ega ka kergelt. Eriti tuleb valvata, et jalad oleksid kuivad.
E. A.

Põllumajanduse töömait

Must sõstar

ja selle kasvatamisest väiketeludes.

Möödub talv on raskesti kahjustanud meie puuviljaaeda. Pirni-, ploomi- ja kirsipuud on peagu kõik hävinud; tunduvalt on vigastunud õunapuud. Arvatavasti väga vähe on kahjustatud marjaaeda. Marjad ja köögiviljad peavad nüüd niipalju kui võimalik asendada puuvilja.

Üksikud marjaliigid — esijoones must sõstar — on viimasel ajal olnud võrdlemisi nõutud ja hinnas. Kahtlemata lähemas tulevikus suureneb musta sõstra tähtsus müügikaubana, hoidiste valmistamiseks kui ka tarvitamiseks söömiseks värskelt, lauamarjana — on ju must sõstar kõrge vitamiinisisaldusega ning tervislik. Seejuures on musta sõstra kasvatamine ka väiksel maa-alal võimalik, põõsaste paljundamine lihtis ning rajatud istandus annab saaki juba 2—3 a. pärast istutamist. Kuna marjade korjamine nõuab enam tööjõudu, hoolikal harimisel marjasaagid ja hinnad tööd tasuvad, võib täiesti pidada otstarbekaks musta sõstra kasvatamisele eriti meie väiketeludes enam tähelepanu pühendada. Selleks alamal vajalikke tööjuhiseid.

Musta sõstra põõsaste paljundamist on soovitatav teha ise, kuna ostes tuleb istanduse rajamine kulukam. Selleks muretseda mõned põõsad heast sordist. Parimad mustsõstra sordid on praegu Boskooipi hiiglane, Rosenthali pikakobarane, Inglise must (Davisons Eight), Must kirs sõstar, Koljat.

Paljundamiseks lõigatakse sügisel

või varakevadel hästivalminud üheaastastest kasvudest 15—25 sm pikad tükid. Peenar pistikuile peab olema kohedas, huumusrikkas, niiskepoolses aiamaas. Kehvemas või kuivemas maas lisandada paljunduspeenrale tublisti soomulda, või katta sellega kogu pistikupeenar. Peenrale asetatakse pistikuid 4 rida, vahet ridades 10 sm. Pistik vajutatakse mulda poolviltu, jättes mullapinnale 1—2 punga. Kuival ajal suvel kindlasti kastetagu, puhastatagu umbrohust. Sügisel kaevatakse juurdunud pistikud üles, kärbitakse latv 3—5 pungale ning istutatakse hästiväetatud kohedale paraja niiskusega maale vahedega 30×40 sm. Enamasti samaks sügiseks on noortel põõsastel 3—5 haru — seega kohaleistutamiseks kohased. Vaid nõrgemad võivad kolmandaks aastaks jääda kasvatuskooli.

Musta sõstra istanduseks sobiv kasvukohat olgu mullalt parasniiske, huumusrikas, hästiväetatud. Maa olgu vaba umbrohust, eriti aga juurumbrohtudest. Kuigi must sõstar kasvab ka poolvarjus, annab ta vabas, varjamata kasvukohas kõrgemat ja väärtuslikumat saaki. Istutatakse põõsad sirgetesse ridadesse vahedega 2½ × 2½ m ruutu, et harimine veojõul igas sihis oleks kergesti teostatav. Põõsaste vahel esimese 2—3 a. vältel võib kasvatada köögi- või loomasöödajuurvilja. Istutada vara kevadel, parem aga sügisel.

Istutamisel tuleb noorel põõsal kasvud tagasi lõigata 4—5 pungale. Labidaga tehakse paras auk, et juured lahedalt sisse mahuksid ja, enne kui ka üksikuid vigastatud ja liig pikki juuri tagasi lõigatud, asetatakse põõsas auku, kusjuures musta sõstra põõsas võib jääda sügavamale kui põõsas seni kasvanud.

Juurtele visates 2—3 labidatäit paremat mulda, kaetakse juured mullaga ning vajutatakse jalaga kinni. Pärast istutamist kevadel kasta kui vaja — sügisel pole kasta vaja — ning soovivat katta pöösaste ümbrus sõnnikuga, mis hoiab maa niiske ja koheda.

Musta sõstra istanduse korra s h o i d seisab umbrohust puhastamises, mulla kohendamises, väetamises ja pöösaste lõikamises.

Mulla harimine pöösaste vahel vaid väga väikese istanduse juures on teostatav harimisega kõpla ja labidaga; hõlpsasti toimub see veojõul siiliga või teiste juurvilja harimisriistadega. Vaid pöösaste lähemast ümbrusest hävitada umbrohi labidaga, kõplaga, tõmmates mulda pöösa keskele veidi kuhja, kuna see soodustab pöösa tugevaks arenemist.

Väetamisel iga 2—3 a. tagant laudasõnnikut 1—2 koormat aarile ja iga 4—5 a. tagant lupja 15—20 kg aarile (lupja mitte sõnnikuväetuse aastal anda!). Täienduseks igal kevadel: 2 kg väävelhapu amm., 2 kg. superfosf., 1½ kg 40% kaalisoola — või selle asemel 2½—3 kg nitrofoskat.

Pöösaste harvendus- ja noorenduslõikusel lõigatakse märtsi-aprillis välja vanad — üle 4 a. — oksad, kusjuures lõige tehakse 10—15 sm pikkust tüügast järele jättes. Vajaduse korral harvendatakse vähemalt üle aasta.

Marjade korjamine musta sõstra juures toimub olenevalt sellest, milleks marju tarvitatakse. Mahla- ja söögimarjad (värskelt tarvitamiseks) tuleb koguda täiesti valminult, vesihoidiste ning transportimiste puhul aga kolmveerand valminult.

E. Volmere.

KORVIPAJUST

on paljud ajakirja lugejad huvitatud. Endast lugupidamise on korvipaju ka täiesti ära teeninud, sest ta annab üle 2 meetri pikkuseid ilusaid vitsu, millest võib punuda korve ja mööblit nii endale kui ka müügiks. Selle juures on ta väga püsiv, kasvab aastaid ühes kohas ega vaja peagu mingisugust hoolt. Korvipaju paljundatakse pistokstest, mis torgatakse maasse. Heade vitste saamiseks tuleks koht, kuhu pajuistandus rajatakse, kaevata sügavalt ümber, mille juures pealmine rohukamara pool pannakse põhja, alumine muld peale. Veel parem on, kui saaks sinna lisada rammusat aia- või kompostimulda.

Korvipaju pistoksi võib püüratud määral saada tasuta Maatööliste ja Väikemaapidajate Kojast.

KUI KARTULISEEMET ON VÄHE.

Mitmel pool möödunud aastal äpardus kartulisaak. Täielik kartuliikaldus oli Saare-

ja Petserimaal, kus saadi vaevalt seeme tagasi. Lisaks ikaldustele rikkus kartuleid ka erakordne pakane. Selletõttu on mitmel pool seemnest puudus. Vähesse saagi ja tugeva nõudmise tõttu on hinnad kerkinud nii kõrgele, et paljud ei jõuagi osta kallist kartuliseemet. Väiketalundeile oleks see aga suureks lõögiks, kui seemne puudusel ei saa kasvatada kartulit — meie üht saagirikkamat kultuuri.

Kui seemet on vähe, siis tuleb appi kartuliseemne poolitamine. Poolitada võiks esijoonese kanamuna suuruseid mugulaid. Kõige lihtsam on kartulid lõigata lõhki põllul enne mahapanemist. Poolitamine peab sündima pikuti, nii et mõlemale poolele jääks enam-vähem võrdset silmauke. Varemalt soovitati lõigatud kartulid lasta 2—3 päeva enne mahapanemist päikese käes kuivada, et lõigatud koht tõmbaks koorukese peale. Kuid uuemad tähelepanekud näitavad, et seda pole tarvis, see võib olla isegi kahjulik.

Lõikamisele ei suutu kõik kartulisordid ühesuguselt. Jõgeva Sordikasvanduses on seda küsimust uuritud ja leitud, et hästi kannatavad poolitamist: Varajane kollane ning Odenvaldi sinine. Nende saak on poolitamise tõttu langenud ainult 3%. Bintje, Neerukujuline, Eesti kollane, Pepo, Up-to-date j. t. saak on läinud tagasi aga 8—15%. Kergematel ja kuivematel maadel on seni saadud kogemustel saagi langus poolitamise tõttu vähem, mispärast neis kohtades eeltähendatud sortide poolitamine on praktiliselt hästi teostatav. Kuid poolitamine viis Jõgeval saagi 15—25% võrra tagasi järgmistel sortidel: Jorgi hertsog, Majestik, Imperaator, Beladonna, Deodora j. t. Seepärast raskematel savimuldadel viimatinimetatud sortide poolitamine ei olé väga soovitatav.

Väikeste mugulate mahapanek võimaldab samuti vähema seemnekogusega katta rohkem maad. Kuid need tuleks siiski panna vähe tihedamalt, sest oatera suurune seeme ei suuda anda normaalset suurt saaki. Väike seeme tuleb panna võimalikult rammusale maale, kasutades selleks kas või aia- maad või tugevamat kunstväetust. Rammusal maal võib väikestest mugulatest saada päris korralikud kartulid.

Hõredama mahapanekuga võib samuti seemnematerjali kokku hoida. Harilik kartuli vahekaugus on 20 sm või 8 tolli. Tugeva väetuse juures võib aga vahekaugus olla märksa suurem, umbes 40—50 sm, mõnel pool välismaadel isegi 60—80 sm. Loomulik, et mugulad peavad olema siis suured ja väetuse normid hästi tugevad.

KUIDAS KARTULEID VÄETADA.

Kartulile on kõige paremaks väetuseks laudasõnnik, mida tema kasutab väga hästi. Kõige kasulikum on sõnnik laotada enne mahapanekut otse vagude põhja. Sõnniku mõju on siis kõige suurem. Võib ka sõnnik enne sisse künda ja siis ajada vaod. Eelmine viis on siiski parem.

Kui laudasõnnikut ei ole palju, siis võiksim anda ka kunstvääetist. Kõige tasuvam on anda lämmastikväetis, s. o. väävelhappuammoonium umbes 100 kg ha-le, mille hind on umbes 15 kr. ja loodetav enamsaak umbes 10—15 kvintaali. Kaalil või superfosfaadil ilma väävelhappuamm. ei ole mingisugust saakitõstvat mõju. Kunstväetis külvatakse enne mugulate panemist vagudesse.

KASVATAGEM SUHKRUPEETI.

Suhkru puudus ja selle kõrge hind sunnib otsima aseainet suhkrule. Üheks võimaluseks on suhkrupeedi kasvatamine, millest kodusel teel võib valmistada siirupit. Paljud väikemaapidajad on seni pidanud suhkrupeedi ka õlle valmistamiseks. Võimalik, et meil tekib tulevikus isegi suhkrutööstus, nagu seda on naabritel Soomes ja Lätis, mispärast suhkrupeedi kui intensiivse kultuuri viljelemine annab väiketaluendile juurde uue rahataime. Sellepärast on katsetamine suhkrupeediga vajalik.

Suhkrupeed nõuab rammusat maad. Kasvatada tuleb teda reaskultuuris, et saaks vahelt käsitsi või hobusega mullata. Õigem on suhkrupeed külvata seemnest kohe pärispaigale, kuna istutamine ei ole soovitatav. Külvamine peaks sündima varakult, sest suhkrupeed on pika kasvuajaga ja suhkru tekkimine sünnib peamiselt sügisel. Suhkruprotsent meie senistes katsetel on olnud 16—17 vahel.

SÖÖDAJUURVILJA SEEME PEAKS OLEMA OMAST KÄEST VÕTTA.

Söödajuurvilja kasvatamisel on suur tähtsus intensiivsete majapidamiste juures ja eriti veel seal, kus rohkem tööjõudu käepärast, nagu seda näeme väikemaapidamistes. Kuid seemneturg võib minna kordkorralt kitsamaks ja seeme kallimaks, seepärast peaksime vähemalt ühe juurviljaliigi seemne, mida rohkem viljeldame, kasvatama omas majapidamises. Mitmesuguste seemnete kasvatamist ei saa soovitada, kuna seemned lähevad segi nendega ümberkäimisel ja ka tolmlemise ajal.

Kui kavatsetakse kasvatada söödanaeri- või -kaalikaseemet, siis tuleb rutata selle mahapanekuga. Paremaks ajaks on istikute mahapanemiseks viimased aprillikuu või esimesed maikuu päevad. Iga-

tahes olgu see esimeseks põllutöök. Hilisemal ajal mahapandud istikud ei anna kaugetki seda saaki, mida varakult mahapandud. Istikute read võiksid olla 60 sm kaugusel ja üksikute istikute vahe 30 sm. Reavaheed tuleb hoida puhtad käsiplaneedi või mõne teise vahelhõõrimise riistaga ja koristamisega ei tohi jääda hiljaks.

SORTEERIMATA SEEMET EI TOHI KÜLVATA!

Puhastamata seemnega levitame umbrohu-seemneid ja hävitame seega ise osa saagist. Umbrohu kahjustuse suuruse selgitamiseks toome ühe näite Jõgeva Sordikasvanduses korraldatud katselt linaga. Selgus, et põllul, kus umbrohi lasti kasvada vabalt, saadi linakiudu hektaarilt 430 kg. Teisel põllul kitkuti 10 päeva enne lina õitsemist umbrohi välja ja linasaak oli ha kohta 472 kg. Seega enamsaak puhtalt põllult 42 kg kiudu. Kui linakiu hinnaks arvestada 1.70 kr. kilo, oleks enamsaak 71.40 kr. Olgu tähendatud, et katseks külvatud linaseeme ise sisaldas umbrohuseemet.

Sääraseid näiteid, kus umbrohi viiakse põllule seemnega, võiks tuua väga mitmesuguseid. Näiteks põldsinep, rakvere raibe, põldluste, nisulill j. t. viljades, karikakrad põlluheinajas jne. levivad kõik seemnetega.

Kevadise külviaja lähenedes olgu iga külvaja mure, et ta põllule külvaks ainult puhta seemne ja ei paljundaks ise endale vaenlast. Selleks on tarvis viljaseeme enne külvi sorteerida. Seda on võimalik teha sorteerimispunktides. Kaunis hästi täidavad sama ülesannet ka „Triumfi“-tüübilised sorteerimismasinad, mis oma väikuse tõttu on hiljasti transporteeritavad. Nende masinate abil saab seemnest kätte mitte üksi umbrohu, vaid ka poolikud ja kõlused terad, mis nagu ni ei idane. Viimaseid saame kasutada looma-söödaks.

Väljapuhastatud umbrohuseemet ennast ei tohi aga visata sõnnikusse või sööta loomadele või kanadele, sest umbrohuseeme on varustatud paksu kestaga ja võib käia läbi loomade kehast, ilma et kaotaks idanemisvõimet. Sellepärast näemegi tihti, et sõnnikuga levitatakse palju umbrohtu. Umbrohuseemet loomadele sööta ainult jahvatatult või keedetult.

KANAPIDAMISEKS VÄLJAVAATED HEAD

Kanamunade hinnad on käesoleval aastal püsinud pikemat aega 1.30 kr. kilo. Märtsi lõpul enne lihavõtte pühi kerkis munade hind mõnedes linnades isegi 22—25 sendile paarilt, mis vastab umbes 2

kroonile kilo. Võrreldes eelmiste aastatega on see märksa kõrgem, sest siis läks hind tagasi juba kevadtalvel.

Möödunud erakordse külma tõttu oli aga kanamunade toodang üldiselt väike. Sellepärast on põhjust arvata, et kogusummas meie kanapidajad said vaid vaevalt rohkem raha kui varem. Kanad lihtsalt ei munenud. Kuid neis majapidamistes, kus kanade ruumid korrastatud ja pidamine otstarbekohane, ei olnud toodangu langused nii suured ja kanad andsid head sissetulekut. Sellepärast peaksime katsuma kanapidamise olukorda parandada, et kanad igal ajal, ka talvel, muneksid.

Nagu kuuldu, on meie vastava ala ringkonnal õnnestunud ühe meie suurema kanamunade ostja maaga sõlmida üsna soodus kanamunade müügileping. Selle lepingu järele on ka hinnad üsna head, nii et praegu on olemas väljavaated, mille põhjal võib loota, et munahind suudetakse hoida püsival tasemel ka edaspidi ja mitte alla 1 kr. kilo. Sellepärast teevad need targasti, kes praegu soetavad noori heatõulisi kanu ja seavad nende pidamise sisse selliselt, et kanad ka hästi muneksid.

KASUTAGE KÕIK PUUTUHK VÄETISEKS!

Kevade saabudes juhime veelkordselt tähelepanu puutuhale, kui tähtsaks ja tarvilikule ning odavale kodusele väetisainele. Siinkohal soovitame kõikõh tahukogused, mis olemas, külvata varakult maha, sest tuha sulavus on aeglasevõitu ja kuiva kätte jäädes ei pääse mõjule. Tuha külvikohaks on esijoones aiakultuurid, siis juurviljale ning kartulile, millele kõikide saaki ta aitab tõsta. Eriti kasulik on ta niidule, kus tema mõjul ilmuvad heinkamarasse hiirehernes, seahernes j. t. väga kõrgeväertuslikud taimed.

NÕRGAD ORASED VAJAVAD KEVADEL SALPEETRI PEALTVÄETUST.

Möödunud kuiva ja varakülma sügise tõttu jäid rukki- ja nisuorased väga nõrgaks. Maal ringi liikudes olid peagu kõik orasepõllud mustad; rõõmus roheline värv, nagu seda oleme harjunud nägema igal sügisel, puudus peagu täielikult. Paiguti hilise külvi tõttu ajas oras vaevalt otsakese maast välja. Kuuldavasti olla neid kohtigi, kus oras ei tulnud üldse nähtavale.

Nõrgad orased vajavad kosutamiseks ja ergutamiseks kõikjal lämmastiku pealtväetust. Seda tuleb anda siis, kui oras alustab kasva-

mist, kuid ei tohi mitte jääda hiljaks. Pealiväetiseks tarvitagu kas lubisalpeetrit või lubiammoonsalpeetrit või ka väävelhup ammoniaaki. Tüülisalpeeter tänavu puudub müügil.

Lubisalpeeter on kõige kiirema mõjuga ja selle kasutamine on kõige rohkem õigustatud kohtades, kus laudasõnnikut anti parajal määral. Salpeeter aitab kevadel nõrga orase näljahädast üle, kuni soojemaks minnes maapinnas tekib käärimine ja taimetele vajalikke toitesooli. Paraja laudasõnniku annuse korral oleks sobivaks normiks ha kohta 50—100 kg salpeetrit, lahjemal maal ka kuni 200 kg.

Lubiammoonsalpeeter sisaldab $\frac{1}{4}$ küiresti mõjuvat salpeetrilämmastikku ja $\frac{3}{4}$ aeglaselt mõjuvat ammoonlämmastikku. Eelistatav on seda anda seal, kus maad on nõrgemalt väetatud. Hektaari kohta tuleks 50—150 kg rukkile ja 100—200 kg nisule.

Väävelhup ammoniaagis on lämmastik kõige odavam, kuid mõju on aeglane, mispärast seda väetist on kõige kohasem anda vähem laudasõnnikut saanud maale.

Pealiväetuse tasuvust talirukki juures näitavad Jõgeva Sordikasvanduse katsete tulemused, mille juures 1 ha kohta külvati umbes 196 kg lubisalpeetrit. 5 a. keskmiselt saadi nii ha kohta teri (kilodes):

pealt väetiseta	1959
varajasel külvil	2623
keskmisel külvil	2503
hilisel külvil	2417

Katsetel on väetise varajane külv toimunud aprilli lõpul, kui oras oli haljas, lehed 5—13 sm pikad, kasvuhoo ja maa tahenenud. Keskmine külviaeg oli 4.—10. mai vahel, mille puhul oras oli täies kasvuhoo, 5—20 sm pikk; hilisel külvil oli rukkis juba kuni 60 sm kõrge. Nagu andmed näitavad, on väetusel olnud mõju igal juhul, kõige suurem aga siiski varase külvi puhul. Seepärast on õige aeg väetist külvata maa tahtemisel, kui oras on kasvuhoo algamas.

Kui lubisalpeetri koti hinnaks võtta ümarmarguselt 15 krooni, siis läks ühe kilo rukki enamsaagi tootmine maksma vastavalt eeltoodud külviaegadele 4,5 senti, 5,5 senti ja 6,6 senti, mis meie praeguste rukki hindade juures on küllaltki tasuv. Peale selle saadi rohkem veel 760—1280 kg põhku. Seepärast võiks iga väikemaapidaja kevadel oma taliviljaoraseid julgesti väetada. Ainult nendes kohtades peaks pealväetamisega olema tagasihoidlikum, kus rukis sai sügisel nii tugevasti laudasõnnikut, et ähvardab lamanduda.

MASIN-RIISTADE LAENUST.

Soodustatud tingimustel antakse laenu järgmistele masinate ostmiseks:

- 1) uudismaaharimise riistad ja traktorid;
- 2) põllumajanduslikkudele masinatele: reaskülvajaid, kartulivõtjaid, rohuiniitjaid ühes viljalõikeaparaatidega, rehepeksumasinate juurde kuuluvad puhujad, traktori põlukünniadrad ja kultivaatorid, isesidujad, linaharimismasinad, sõnnikulaotajad, lüpsimasinad ja teised uudismasinad;
- 3) vesivarustuse sisseadmiseks;
- 4) viljasorteerimispunktile tarvisminevad masinad ja mootorid.

Laenu antakse üldiselt Pikalaenu Panga Maatulunduskapitalist, kuid erinevail tingimustel. Uudismaaharimise masinate ja traktorite muretsemiseks antakse laenu kuni 75% masinate hinnast 2%-ga 3—5 aastaks. Laenu saamiseks tuleb pöörduda Maatulunduskapitali nõukogu nimele, juurde lisades tõendise, et kohalik konvent pooldab laenu andmist.

Põllumajanduslikkude masinate ostulaenu saamiseks tuleb esitada sooviavaldus otse eel-tähendatud nõukogule. Laenu antakse 3½%-ga kolmeks aastaks kuni ½ suuruses masina hinnast. Laen antakse välja kohaliku ühis-panga kaudu, milleks enne vaja saada nõus-olek laenu kindlustamiseks ja see sooviaval-duses ära märkida.

UUDISMAADE ÜLESHARIMISEKS MAKSETAVAD PREEMIA NORME MUUDETI.

Uudismaade ülesharimise puhul makseti ümberkünni eest traktorijaamapidajatele senini preemiat kerge künni puhul 10 kr., keskmise künni juures 12,5 kr. ja raske-künni juures 15 kr., kuna põllupidaja oli kohustatud omalt poolt maksma kerge künni juures 16 kr., keskmise künni juures 20 kr. ja raske künni juures 25 kr.

Seega tuli raske künni juures maa ümberkünnimise tasu traktorijaamapidajale 40 kr., kuna kergekünni juures see tasu oli vaid 27 kr. See meelitas traktorijaamapida-jaid kündma halvasti ettevalmistatuid maid, mis ei ole aga kuigi kasulik, sest halvasti ettevalmistatud uudismaa lõhub trak-torit ja ei anna ka täit saaki selle maa vil-jeldamisel. Samuti tuli ka mõnikord aru-saamatusi uudismaade määramisel vasta-vatesse klassidesse.

Kõigil neil kaalutlustel muudeti nüüd ümberkünni eest maksetava preemia norme. Nii makstakse nüüd preemiat ühtlaselt nii kerge, keskmise, kui ka raske künni puhul 12 kr. ha kohta, kuna põllupidajatelt võib traktorijaamapidaja võtta kerge künni juu-

res 14 kr., keskmise künni juures 20 kr. ja raskekünni juures 28 kr. Nii siis on põllu-pidaja kohustatud maksma raske künni juu-res endise 25 krooni asemel 28 krooni, kuna kergekünni puhul tuleb maksta tal 14 kr. endise 16 krooni asemel. Ka nendegi nor-mide määramisel on püütud mõjutada, et maad paremini ettevalmistatakse traktori-künnide eel.

Alla 10 ha väikemaapidamistes, kui neis väikemaapidamistes küntakse alla ½ ha uudismaad, makstakse preemiat maade üm-berkünni juures 17 kr. ha — seega siis 5 kr. rohkem kui tavaliselt, sest pisikeste lappide kündmisest ei ole traktoripidajad huvitatud ja neile väikemaapidajatele sünnitas trak-tori saamine suuri raskusi. Selle juures tuleb aga pidada silmas, et preemiat makstak-se vaid neile, kes on registree-rinud end uudismaade hari-jaks. Uudismaade harijaks omakorda reg-istreeritakse vaid neid, kes kavatsevad har-ida üles vähemalt 1/3 uudismaad.

NÕUANDE NURK

KÜSIMUS:

Tahan saada riigilt maakohta. Oman suure perekonna. Kuhu poole tuleks pöörata ja kuidas siin toimida?

VASTUS:

Riigimaade väljaandmise suhtes tuleks pöör-duda kohalikkude maa-ametisse, kust saab lähe-maid teateid maa-ameti piirkonnas väljajami-sele tulevate maade kohta, samuti ka tingimuste üle, kellele ja kuidas neid maid välja antakse. Üldiselt on siin kehtiv säärane põhimõte, et sää-raste palvete sisseandmine olgu maa-ametisse või mujale, missugustes pole tähendatud ära lähemalt, kust just maad soovitakse, ei anna pea-gu mingisuguseid tulemusi. Ei maksaks asjata teha tempelmaksu- ega muid kulusid. Riigi poolt väljaandmisele tulevate maakohtade nimestik kuulutatakse uue korra kohaselt avalikuks tead-miseks välja ajalehes. Ka toome nende kohtade nimestiku ära käesolevas kuukirjas.

Käesoleva numbriga on kõigil aasta-tellijail tasuta lisana kaasas vää-r-tuslik raamat — Hinnõ, Pant, Prima — MAHLAD JA MAHLA-JOOGID.

Suuremaid viljasaake korraliku harimisega!

ETK sik-sak ja seemendamisäkked

Kindla raamiga ja tugevate terasest pulkadega. Vastupidavad paindumisele ja kulumisele.

ETK vedruäkked

Tugevast nurkrauast raam ja terasest jalased. Mangaan-vedruterasest R. S. piid.

ETK kultivaatorid

Kohaseimad mulla sügavaks kohendamiseks. Ehitatud tugevast rauast ja terasest ning varustatud R. S. piidega. Rattad needitud kodaraiga ja tolmu- ning õlikindlate rummudega.

ETK seemendamisadrad

Kindla ja moodsa ehitusega. Tsementeeritud ja lihvitud hõlmad ning terad.

Valmistame ning esindame kõrgekvaliteedilisi põllutööriistu ning -masinaid igaks otstarbeks

Müügil tarvitajate- ja majandusühinguis

ETK põllumajandusosakond